

ZINSBEGOOCHELING

Analyse van Resnais' *L'Année dernière à Marienbad*

Alle Pieron

Ooteboe Unltd

Leeuwarden, 2023.

INHOUD

1. Voorwoord

2. Script in beeld

3. Samenvatting

4. Analyse

Het verhaal
De entourage
Opbouw
Personages

5. Exegese en interpretatie

De plot
De verhaalstructuur
Ruimte en tijd
Pathologie

6. Bijlagen

Volgorde en tijdsduur van de scenes
Script. Het begin
De locaties

1. VOORWOORD

In dit essay wordt een analyse te gegeven van *L'Année dernière à Marienbad (AdM),* een film van Alain Resnais uit 1961 De film baarde veel opzien. Hij werd gelauwerd en verguisd. Deze tegengestelde waardering hangt in de eerste plaats samen met het feit dat de film werd gemaakt in de traditie van de *Nouvelle Vague*, een experimentele richting in modernistische trant, waarmee de opzet van de traditionele speelfilm geweld werd aangedaan. De film wordt dan ook gedraaid in een filmzaal, niet in een bioscoop.
Toch is er in dit geval meer aan de hand. Zelfs voor een ingewijde is de film in vele opzichten duister, je krijgt er zelfs -lijkt het- in het geheel geen vat op. Dit betekent verrassend genoeg dat critici de film naar hun hand kunnen zetten, ze tonen alom aan dat hij juist in zijn chaotische opzet een hogere en diepere visie weerspiegelt.
In dit essay een poging om de film recht te doen. Met een verrassende uitkomst: de opzet van de film is niet chaotisch van opzet, maar zijn visie is beperkt. In sommige opzichten kun je zelfs van een mislukking spreken.

Van *AdM* is geen script voorhanden. Daarom wordt begonnen met een beeldend overzicht van de film, dit direct gekoppeld aan de tekst. Daarna volgt een samenvatting van story en plot die is gekleurd door een kritische lezing op voorhand. Deze keuze zal zich achteraf als gefundeerd moeten bewijzen.
Vanuit dit uitgangspunt zal de film tenslotte worden geanalyseerd, worden uitgelegd en geïnterpreteerd

2. SCRIPT IN BEELD

In het eerste deel van dit essay wordt de script van *AdM* weergegeven, dit aangevuld met een ondertiteling in het Engels.

/

As if the ear itself,
as one walks, once again,

along these corridors,

through these rooms...

Cross corridors that lead in turn

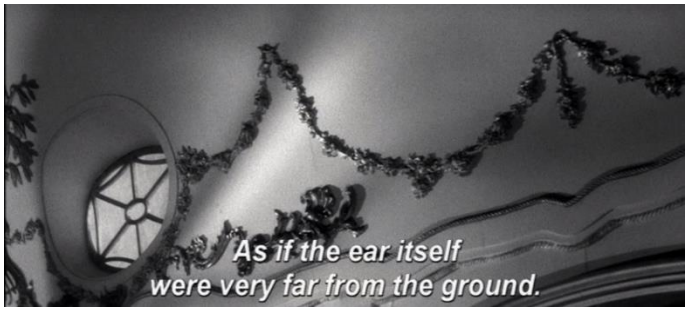

to rooms heavily laden
with a décor from the past,

by carpets so heavy, so thick

silent rooms where the sound
of footsteps is absorbed

by carpets so heavy,

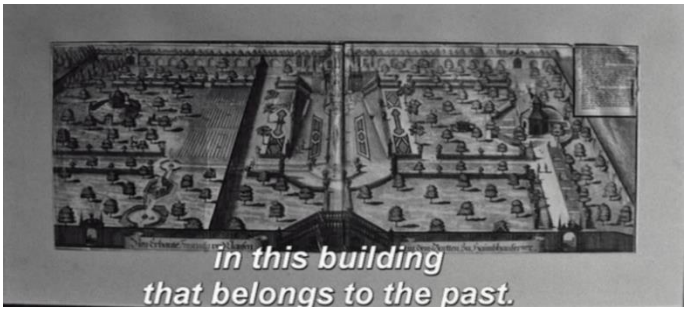

that all sound escapes the ear.

As if the ear itself
were very far from the ground.

I made my way once again

along these corridors,
through these great rooms,

in this building
that belongs to the past.

This dismal baroque hotel

where corridor follows corridor.

Silent, deserted corridors
heavily laden

with woodwork and panelling,

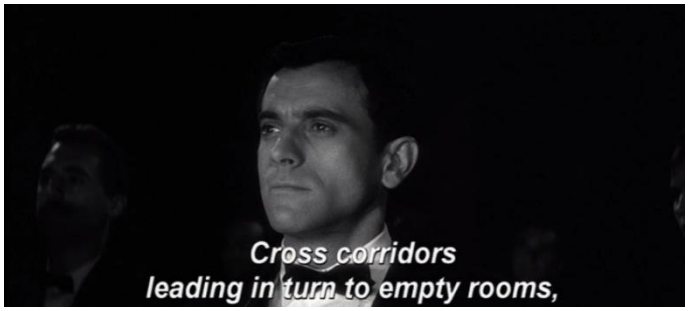

with marble, mirrors,
pictures and darkness,

pillars, alcoves
and rows of doorways...

ROSMER

Cross corridors
leading in turn to empty rooms,

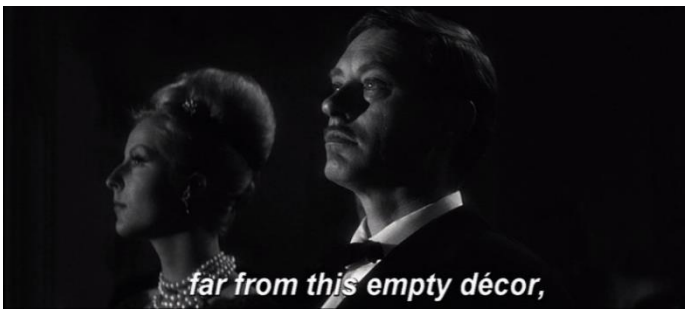

rooms heavily laden
with a décor from the past.

Silent rooms,
where the sound of footsteps

is absorbed by carpets so thick

that all sound escapes the ear.

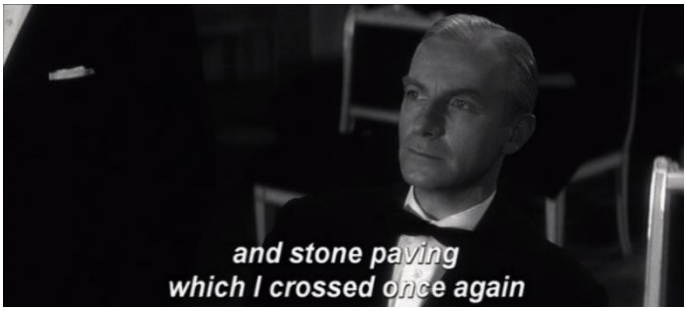

As if the ear itself
were very far from the ground,

far from this empty décor,

far from this ceiling
with its branches and garlands

like classical foliage.

As if the ground were still
sand and gravel

and stone paving
which I crossed once again

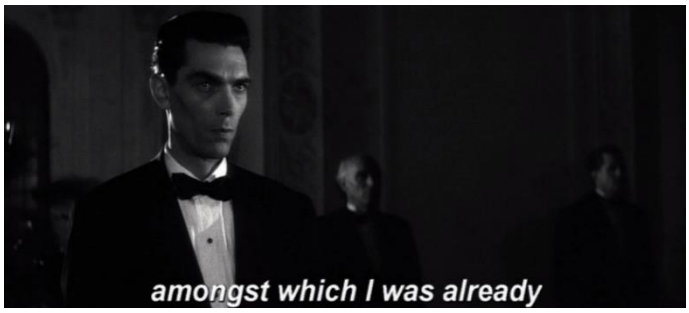

on my way to meet you.

Between these walls
laden with woodwork,

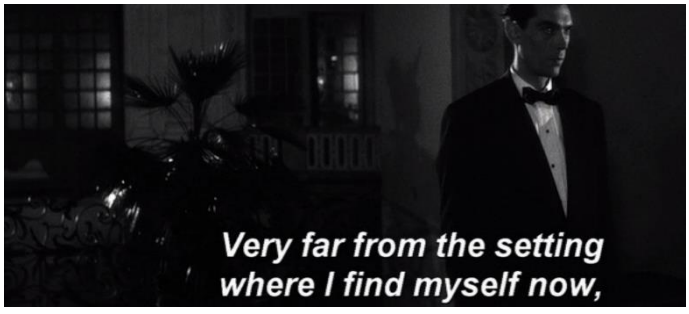

with pictures
and framed engravings

through which I made my way,

amongst which I was already

waiting for you.

Very far from the setting
where I find myself now,

as you still wait
for someone who will not come.

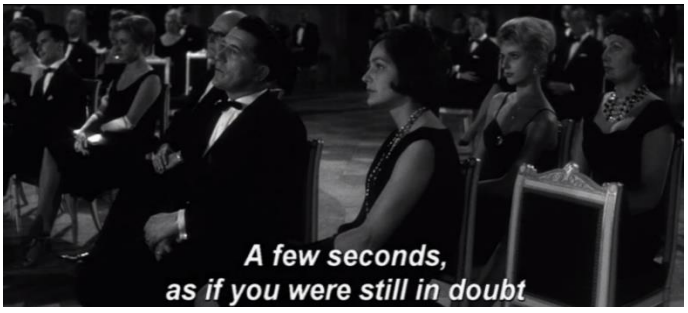

Someone who may never come

to separate us again,

to take you away from me.

We must wait a little.

A few minutes,
a few seconds no more.

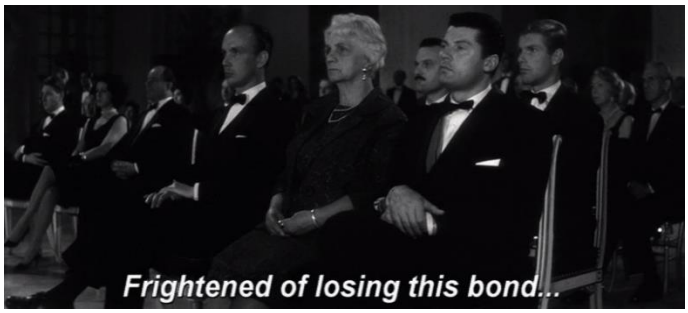

A few seconds,
as if you were still in doubt

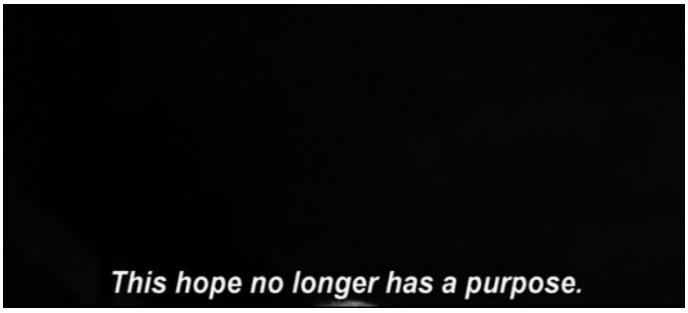

about parting
with him and yourself.

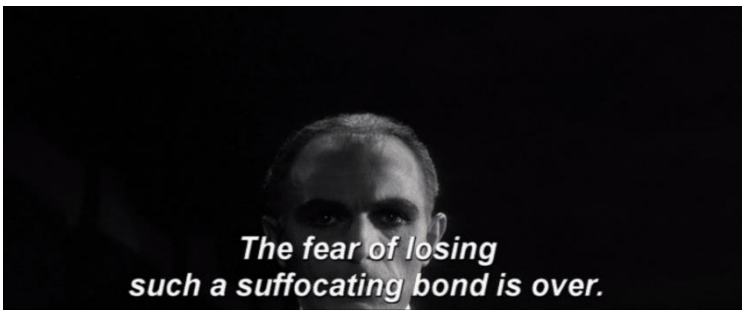

As if his fading figure
might even now reappear...

Here where he appeared
to you too vividly,

too fearfully, too hopefully.

Frightened of losing this bond...

This hope no longer has a purpose.

The fear of losing
such a suffocating bond is over.

This story is already over.

In a few seconds,
it will freeze forever.

Into a marble past, like these
statues worked in stone.

these static silent characters

long since dead

|

Like this very hotel,
filled with emptiness,

"?

standing guard in the corridors
as I made my way towards you.

Between two rows of frozen faces

watching,
forever indifferent faces.

As I came towards you,
in your doubt.

Like coffins buried side
by side in a frozen garden.

Now,

I am yours.

Don't worry about
what the others think.

You pretended only to listen to me.

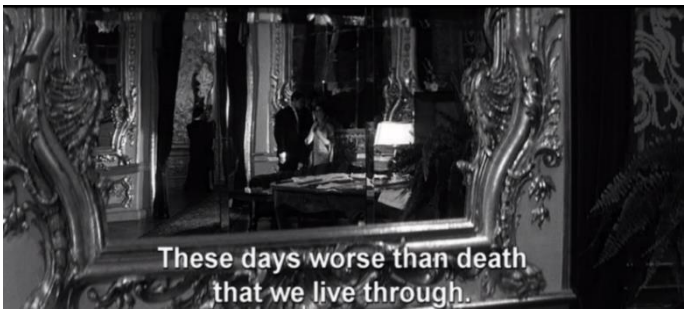

I'm listening.

You make my role unbearable.

You confine me in a whispering
silence worse than death.

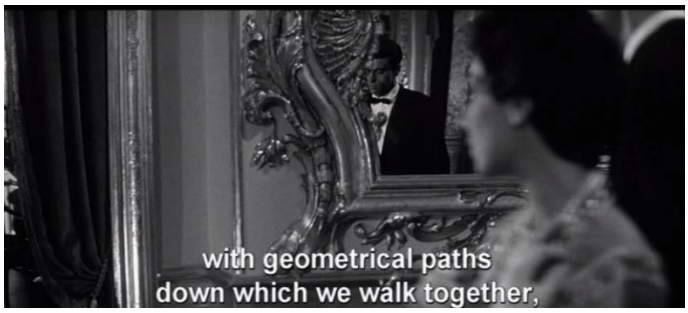

Lower your voice.

These whispers worse than silence.

These days worse than death
that we live through.

Like coffins buried side
by side in a frozen garden.

A reassuringly tidy garden
with clipped hedges,

with geometrical paths
down which we walk together,

day after day,
and almost hand in hand.

It's unbelievable.

I don't quite remember.

It must have been in '28 or '29.

In the summer of '29,
it froze for a week.

A handsome woman.

Too much imagination.

You confine me in a silence
worse than death.

Like these days that we live
through, side by side,

and almost hand in hand.

Our mouths forever apart.

Fingers that never entwine,
eyes that do not see you,

for they are forced
to look away towards these walls

False doors and deceiving views.

Fake cornices.

laden with carvings, crystal
mirrors, and outmoded pictures.

False exits.

Extraordinary!

Not so extraordinary as all that!

He set the whole thing up
himself, you know.

You've been here long?

No. But I've been before.

You like this place?

Not much. We just come here.

My father was to get a post.

A shoe with a broken heel.

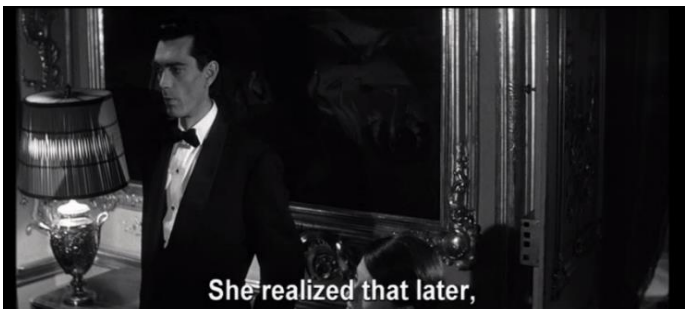

From which there is no escape?

From which there is no escape.

Don't you know the story?

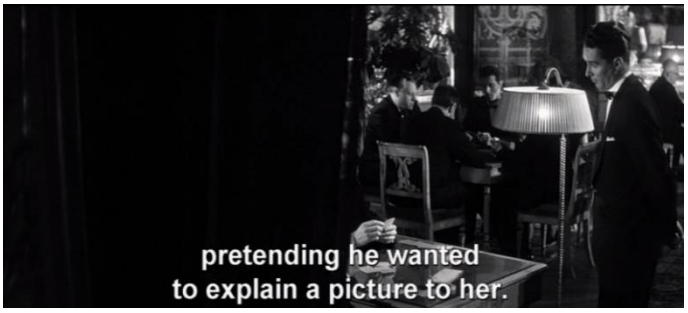

Frank told her that her father
had sent him to look after her.

An odd way of doing so!

She realized that later,

Last year it was all we talked of.

when one night
he tried to get into her room,

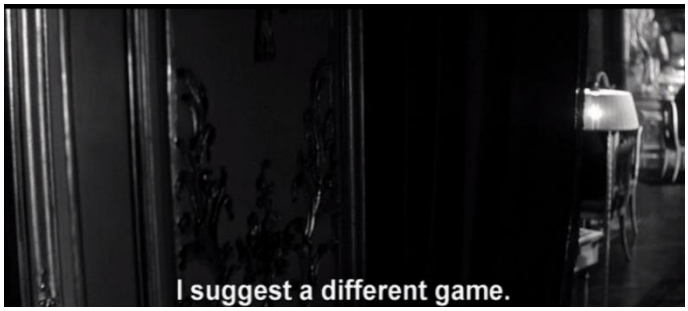

pretending he wanted
to explain a picture to her.

Having a German passport
doesn't prove much.

But his presence
has no connection.

If you can't lose,
it's not a game.

A game I always win at.

I suggest a different game.

Two play.

The cards are laid out like this...

Seven.

Five.

Three.

One.

Each player in turn
picks up cards,

as many as he likes,
but from one row at a time.

The one who picks up the last card
loses.

Will you begin?

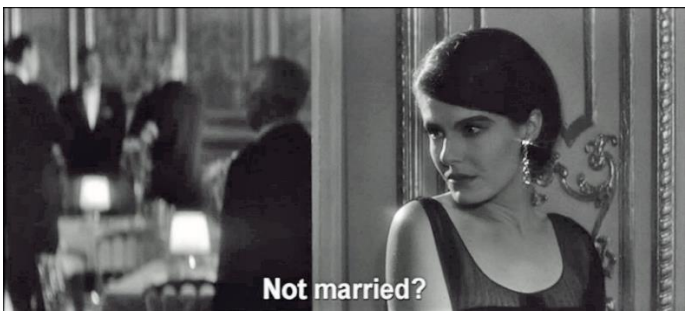

What have you been doing?

You haven't changed.
I feel I left you only yesterday.

Nothing. I'm still the same.

Not married?

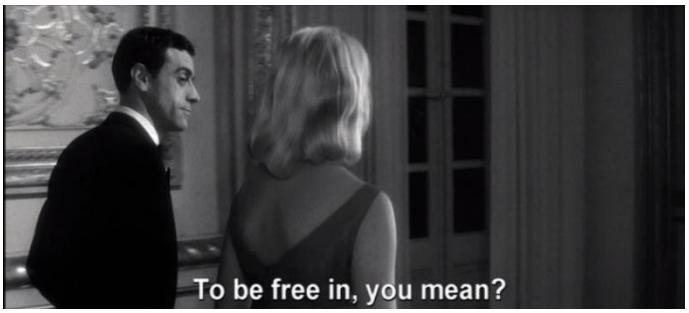

A pity. It's fun.

I like to be free.

Here?

Why not here?

It's an odd place.

To be free in, you mean?

That, amongst other things.

You're still the same.

You're still the same.

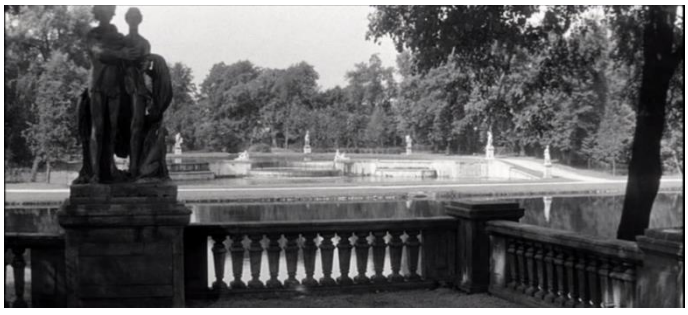

But you hardly seem to remember.

Yet you're familiar
with the setting,

this hand holding
a bunch of grapes.

Behind the hand,
you see the almost living foliage.

In a garden that would be ours.

You've never noticed?

I've never had so good a guide.

"As the compass said to the ship",
goes the proverb.

I can show you a lot more here,
if you wish.

With pleasure.

Has this hotel so many secrets?

So many.

How strange.

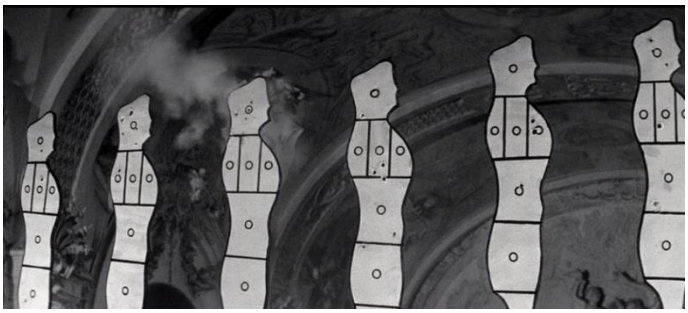

Why look at me like that?

You hardly seem to remember me.

I first saw you in the gardens
in Frederiksbad.

You were alone,
apart from the others.

Standing by a balustrade,

resting your hand on it,
your arm half outstretched.

You were half facing
the main avenue.

You did not see me coming.

My footsteps on the gravel
finally drew your attention.

Then you turned your head.

It was not me.

You must be mistaken.

Remember.

We were near a stone statue

on a tall pedestal.

A man and woman in classical dress.

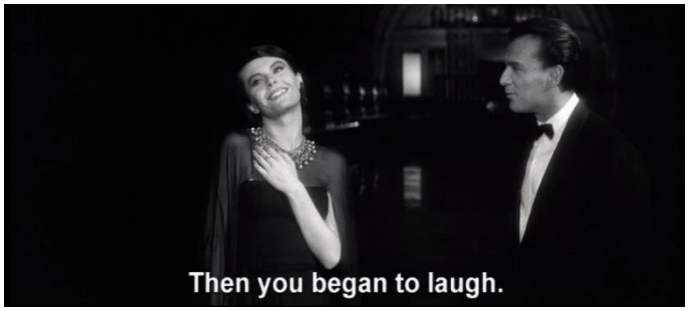

Their pose seemed to represent
something definite.

You asked me who they were.

I said I didn't know.

You tried to guess. I said

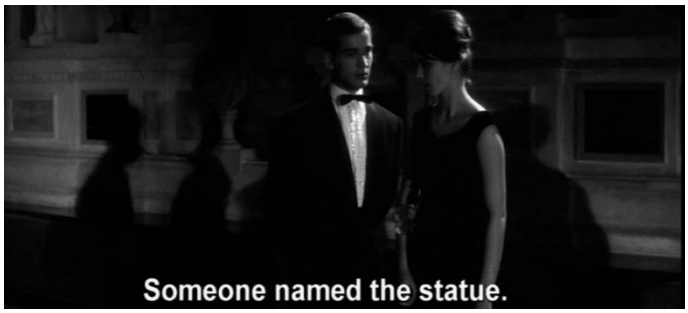

they might as well be you and I.

Then you began to laugh.

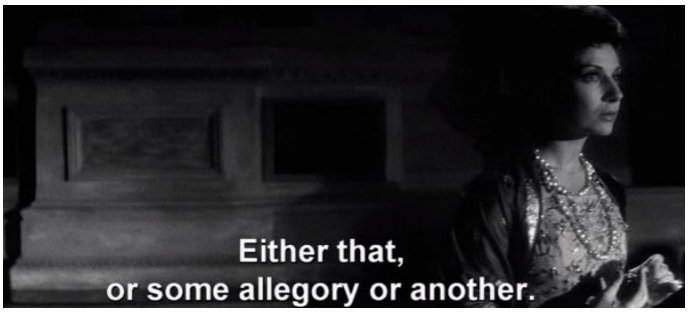

I love,

I already loved to hear you laugh.

The others had come near us.

Someone named the statue.

He said they were Greek gods
or heroes from mythology.

Either that,
or some allegory or another.

You weren't listening.
You seemed far away.

Your eyes had become solemn
and empty again.

You half turned away to look
at the main avenue again.

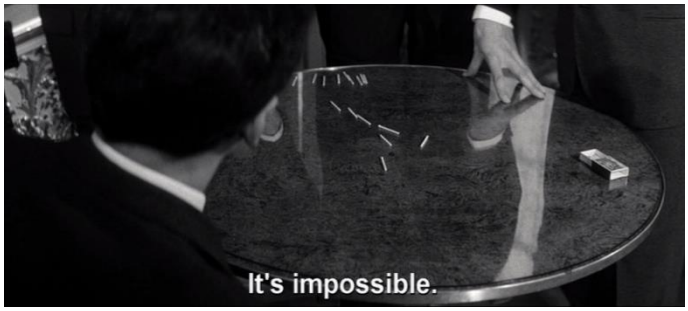

And once again we found
ourselves separated.

It's impossible.

What if you played first?

And once again
I made my way alone

through these same deserted rooms,

past these pillars
and windowless galleries,

through these same doorways,

And once again,

everything was empty and deserted
in this huge hotel.

Empty rooms, corridors,

rooms and doors,

doors and rooms,

empty chairs, deep armchairs,

stairways, steps,

more and more.

Glass empty glasses.

A falling glass,
a glass partition.

A lost letter.

Keys hanging on their rings.

Numbered room keys:
three hundred and nine,

three hundred and seven,
three hundred and five.

Chandeliers and mirrors.

Empty corridors
as far as the eye can see.

Like everything else,
the garden was deserted.

It was last year.
Have I changed so much?

Or are you pretending
not to know me?

One year. Maybe more.

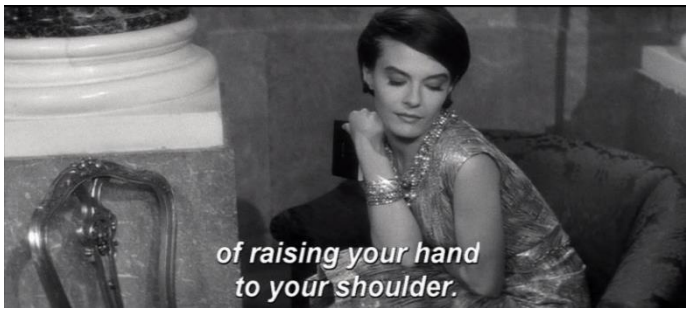

At least you haven't changed.

You've still the same faraway eyes.

The same smile,
the same sudden laugh.

The same way
of putting out your arm

to ward off something in the way,

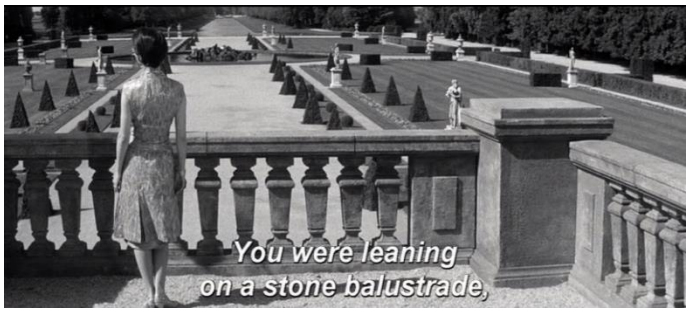

of raising your hand
to your shoulder.

You're wearing the same perfume.

Remember.

It was in the gardens
in Frederiksbad.

You were standing alone.

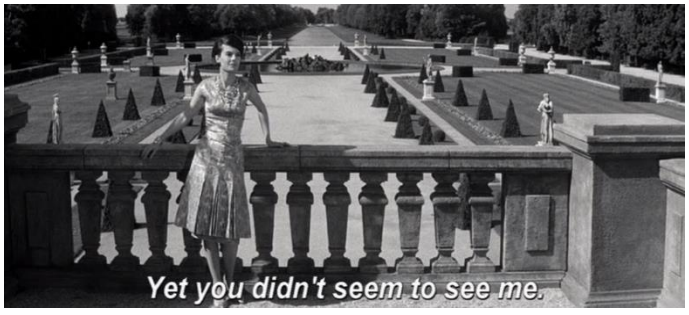

You were leaning
on a stone balustrade,

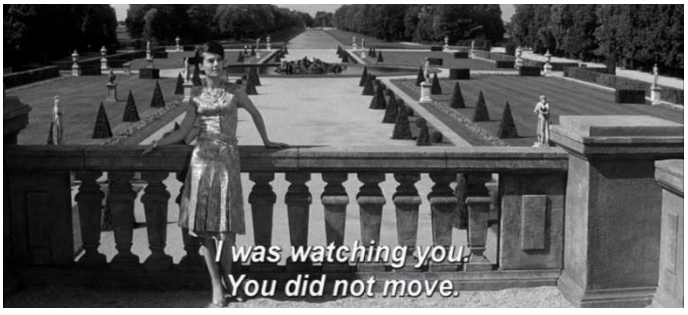

resting your hand on it,
your arm half outstretched.

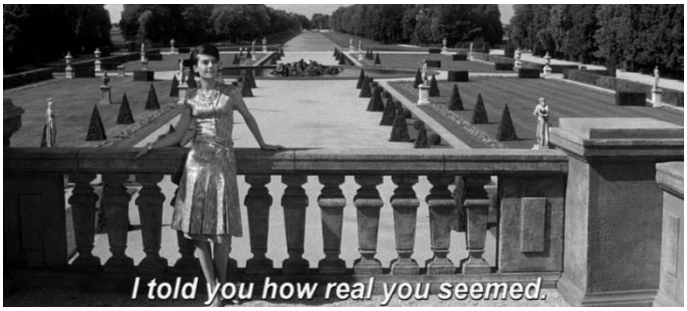

Looking towards the main avenue.

but I stopped some way off,
and looked at you.

You were now facing me.

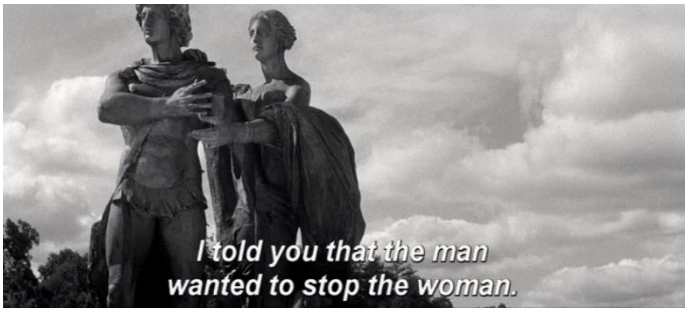

Yet you didn't seem to see me.

I was watching you.
You did not move.

I told you how real you seemed.

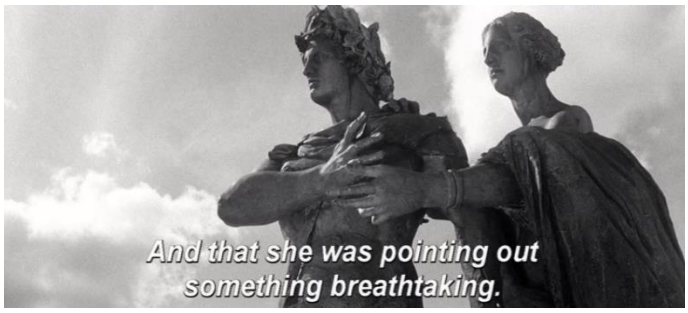

You just smiled.

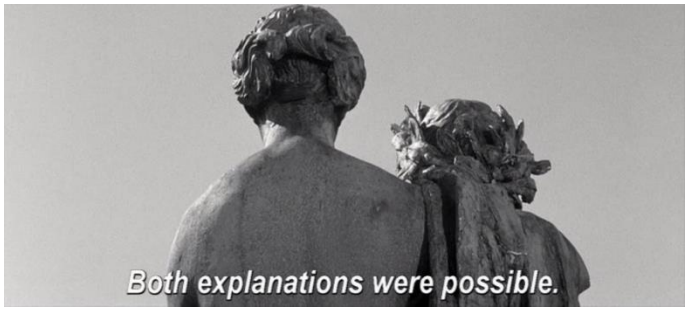

I spoke of the statue.

I told you that the man
wanted to stop the woman.

He must have seen some danger

You replied that she was the one
who had seen something.

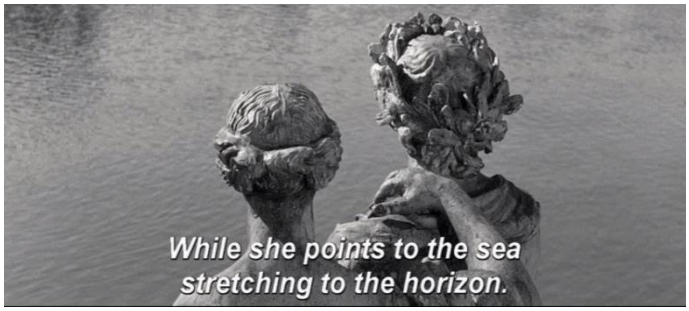

And that she was pointing out
something breathtaking.

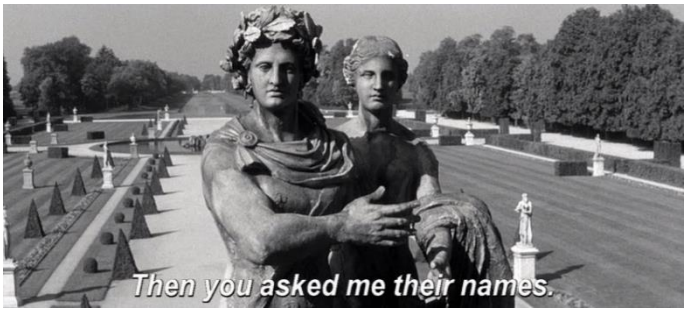

Both explanations were possible.

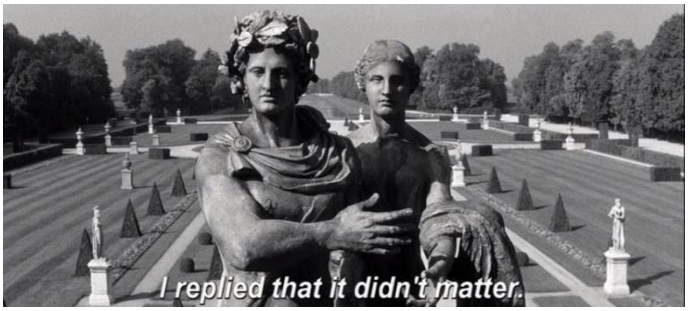

The couple had left home
and had been walking for days.

They've just come
to the edge of a cliff.

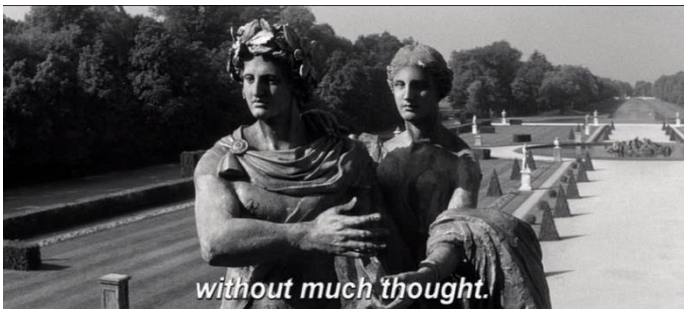

He holds her back,
to keep her from the edge.

While she points to the sea
stretching to the horizon.

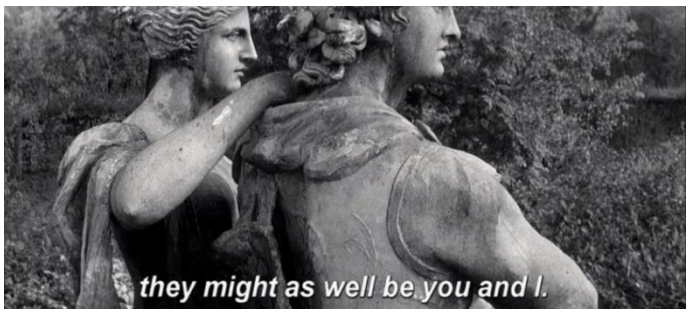

Then you asked me their names.

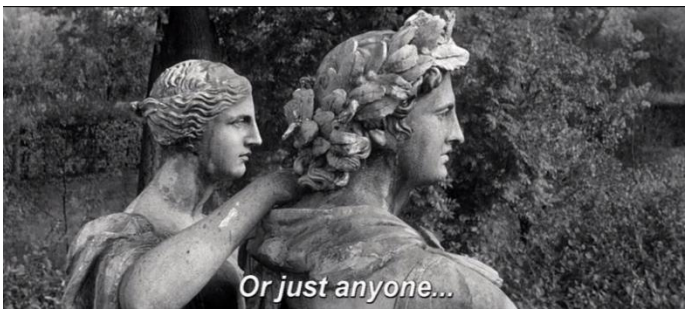

I replied that it didn't matter.

You didn't agree
and started naming them

without much thought.

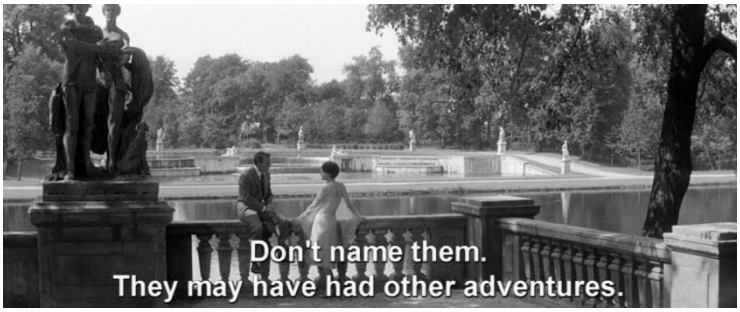

So I said

they might as well be you and I.

Or just anyone...

Don't name them.
They may have had other adventures.

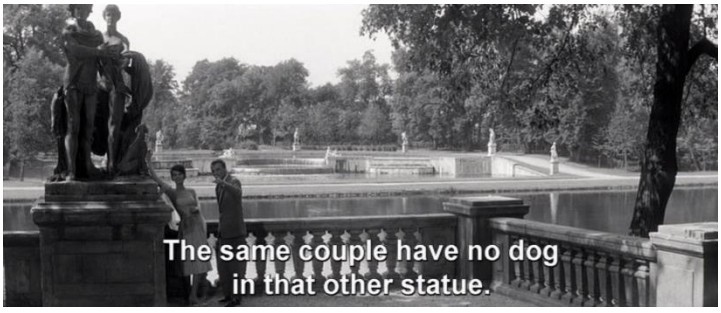

You're forgetting the dog.
What's he doing?

He's not theirs.
He just happened to run by.

But he's with his mistress.

She's not his mistress.

He's close,
because the pedestal is narrow.

The same couple have no dog
in that other statue.

They're facing now.
Her hand's caressing his lips.

Close to,
you can see she looks away.

I don't want to. It's too far.

Please!

Follow me. Please

It's impossible.
I've never been to Frederiksbad.

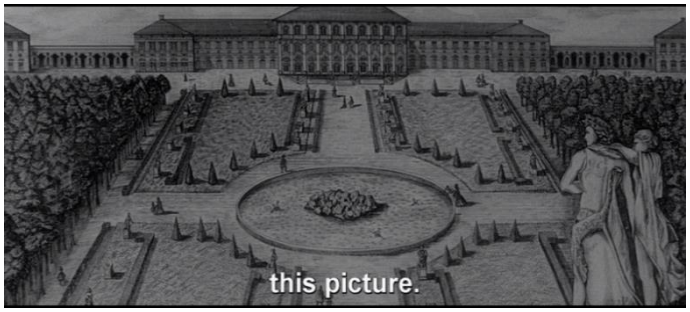

Perhaps it was elsewhere.

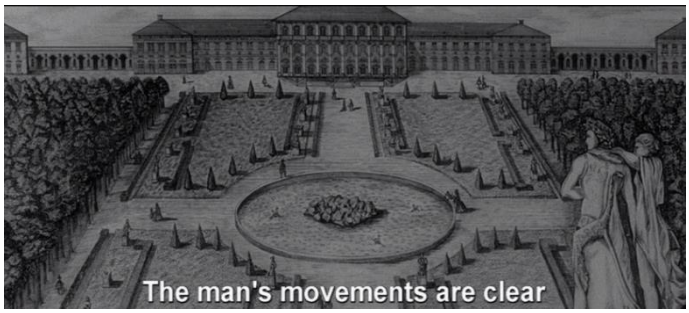

In Karlstadt, or Marienbad,

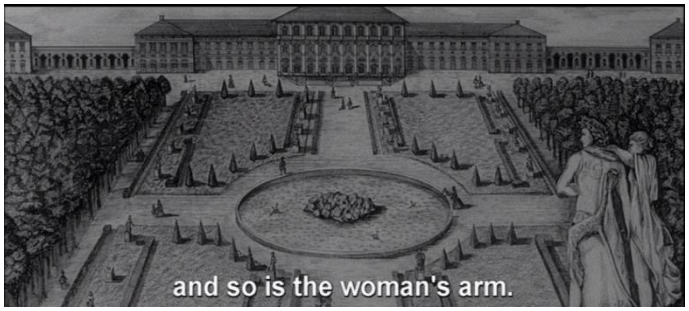

or in Baden-Salsa,

or even in this room.

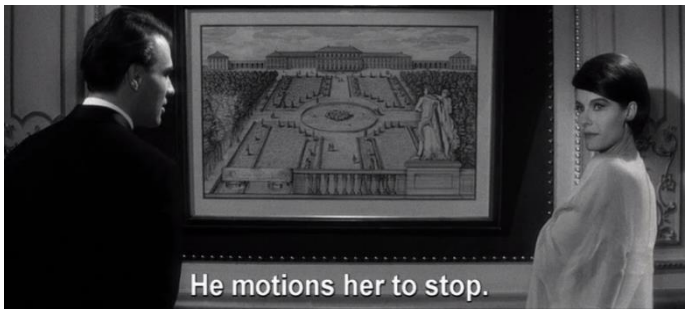

You followed me here
so I could show you

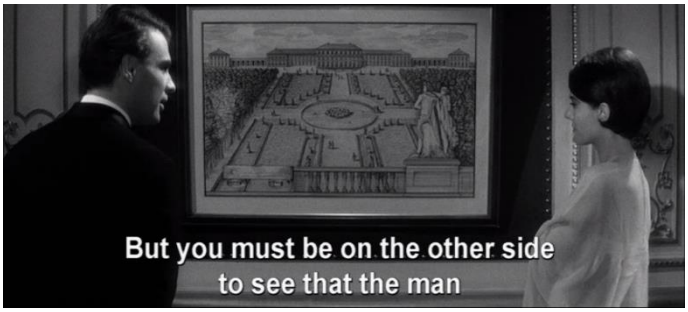

this picture.

The man's movements are clear

and so is the woman's arm.

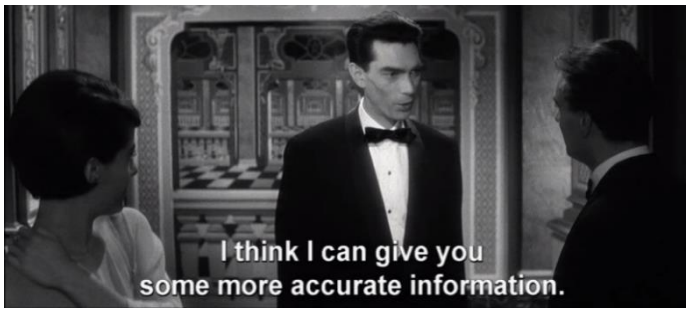

wants to stop the woman.

He motions her to stop.

But you must be on the other side
to see that the man

He's seen some danger, probably.

I think I can give you
some more accurate information.

The statue is of Charles III
and his wife.

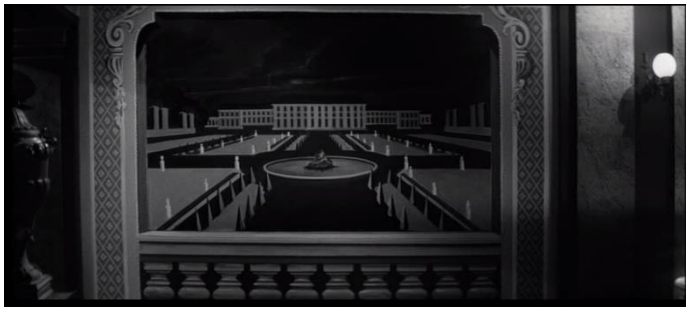

It's not of the period, of course.

It shows the Oath before the Diet.

The classical costumes
are completely conventional.

You were waiting for me.

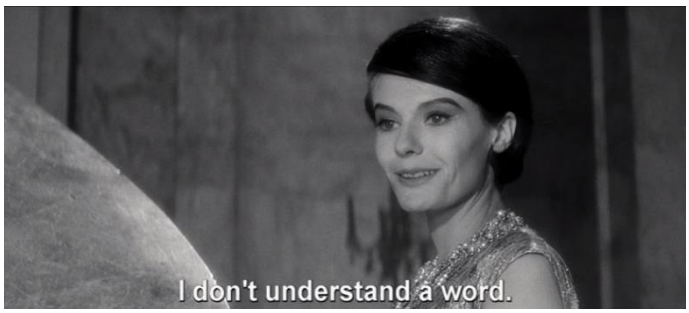

No. Why should I be?

I've waited a long time for you.

In your dreams?

You're running away again.

What do you mean?

I don't understand a word.

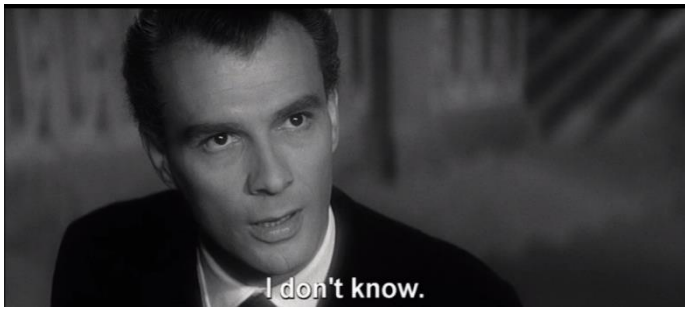

If it were a dream,
why should you be afraid?

Tell me

how our story continues.

We met again that very afternoon.

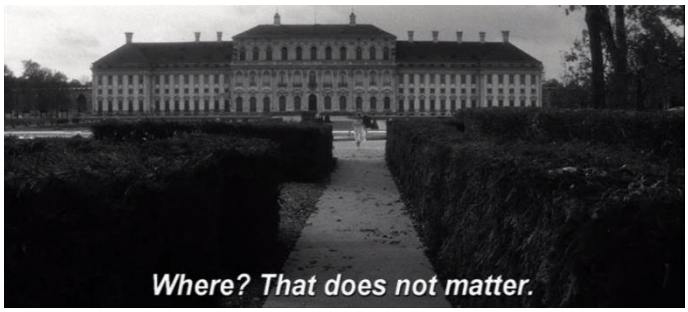

By chance, I suppose?

I don't know.

Where was it this time?

We met again that very afternoon.

Where? That does not matter.

You were with a group of people.

People I hardly knew.
I don't think you did either.

They were talking about
some current event or other.

You probably knew more about it
than I did.

I was watching you.

Your sparkling conversation
seemed forced.

You didn't know yourself.

I alone did.

I felt these people
didn't know who you were

You kept avoiding my glance.

You were clearly
doing it on purpose.

I waited, I had the time.

I've always thought I've had time.

When your eyes looked my way,
it was as if I didn't exist.

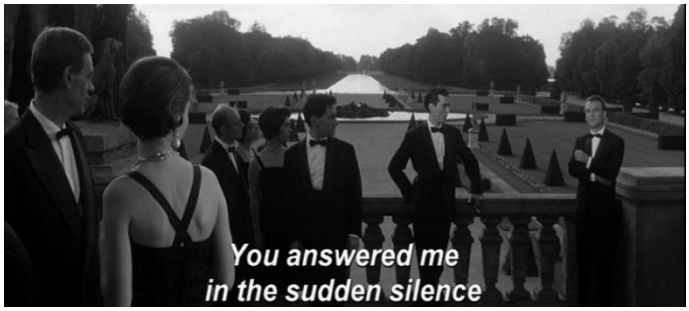

Finally, to make you look,
I spoke,

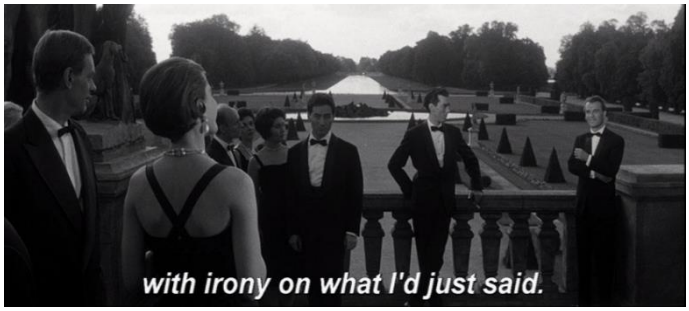

breaking into the conversation

with some remark

designed to draw your attention.

I've forgotten what it was.

You answered me
in the sudden silence

with irony on what I'd just said.

The others remained silent.

And again I felt no one understood.

Perhaps I was the only one to hear.

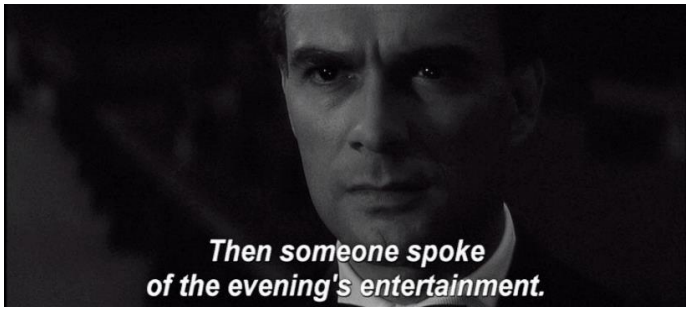

Then someone spoke
of the evening's entertainment.

Perhaps it was for the next day.

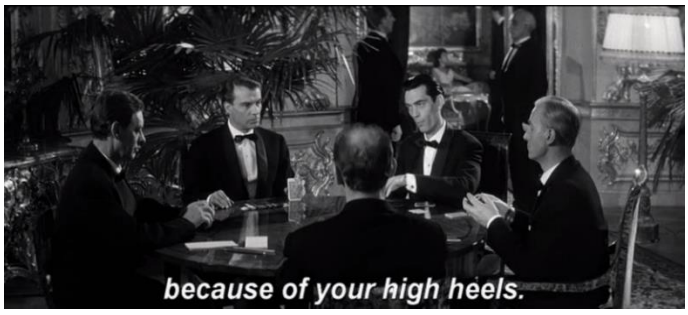

I forgot what we said next.

You didn't like walking

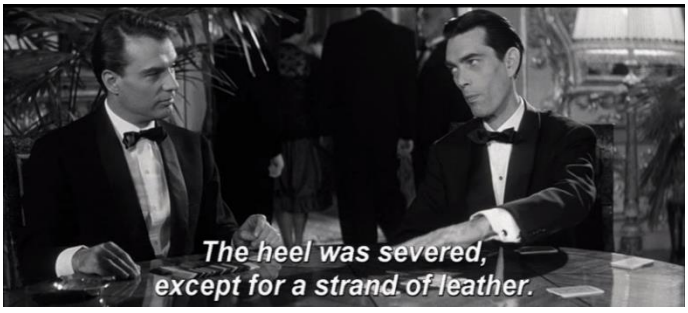

because of your high heels.

One day, later on I think,

you broke one of your high heels.

You had to take my arm

whilst you took off your shoe.

The heel was severed,
except for a strand of leather.

You looked at it for a moment.

Your foot scarcely touched
the ground,

posed before your other foot
like a dancer's.

I offered to fetch another pair.

You refused.

Then I said I could carry you back.

You just laughed, without replying,
as though...

But that day,
you carried your shoes back.

You walked to the hotel
over the gravel.

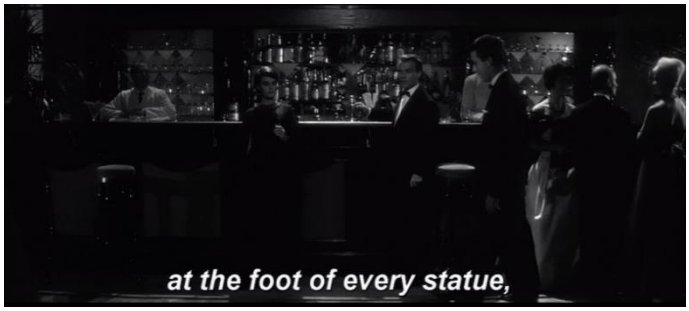

But we met at every turn,

You never seemed to be waiting.

I saw you again.

behind every shrub,

at the foot of every statue,

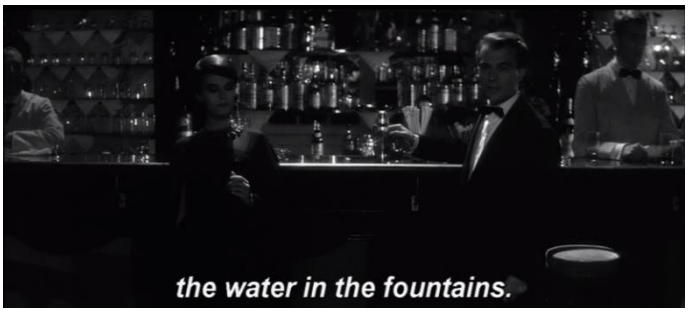

As though, in all this garden,

there were only you and I.

We talked about anything,

the statues' names,

the shapes of the bushes,

the water in the fountains.

Sometimes we remained silent.

At night especially,
you did not like to talk.

One night I went up to your room.

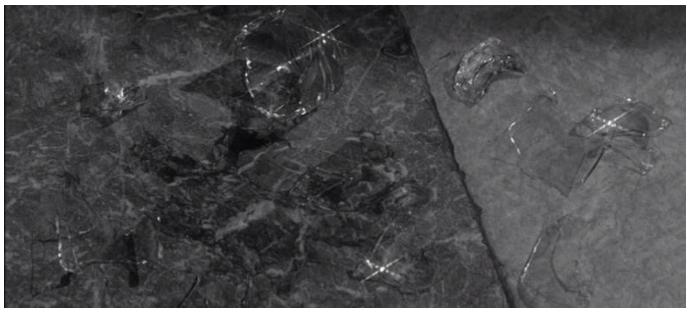

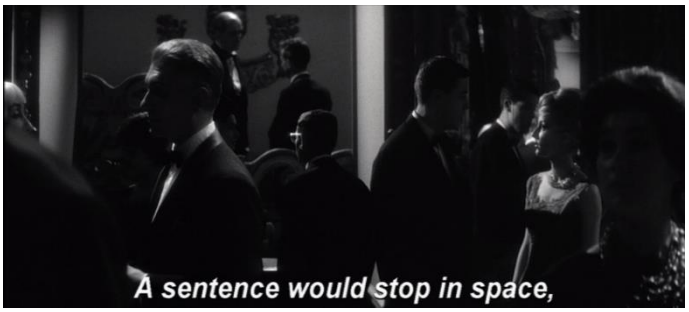

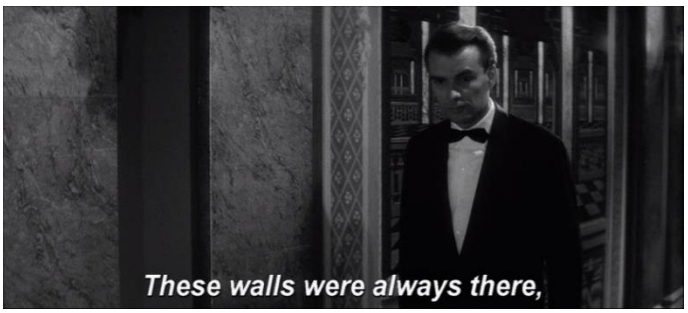

A sentence would stop in space,

These walls were always there,

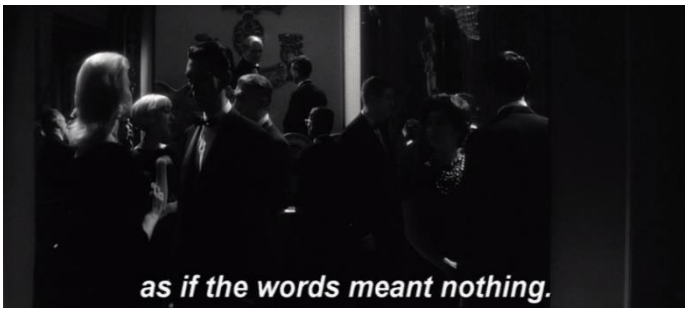

Even, smooth, glazed walls.

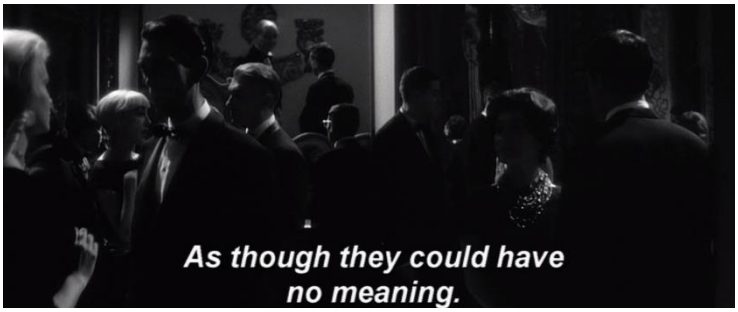

These walls were always there.

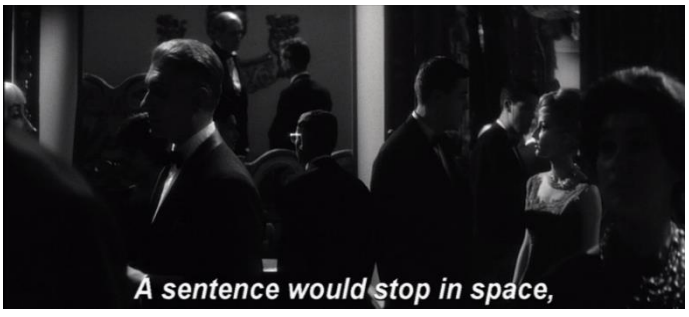

The silence, too.

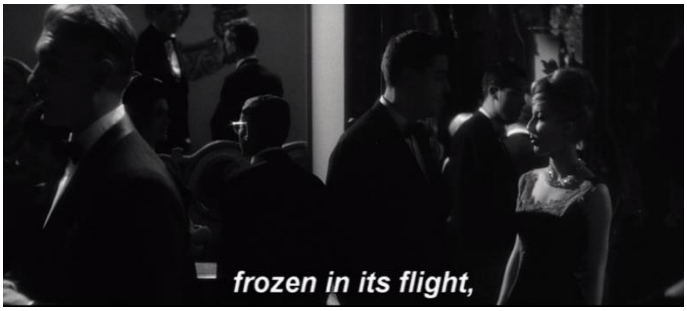

I never heard a voice raised
in this hotel.

Conversations took place
in a vacuum,

as if the words meant nothing.

As though they could have
no meaning.

A sentence would stop in space,

frozen in its flight,

and resume its journey,
there or elsewhere.

It did not matter.

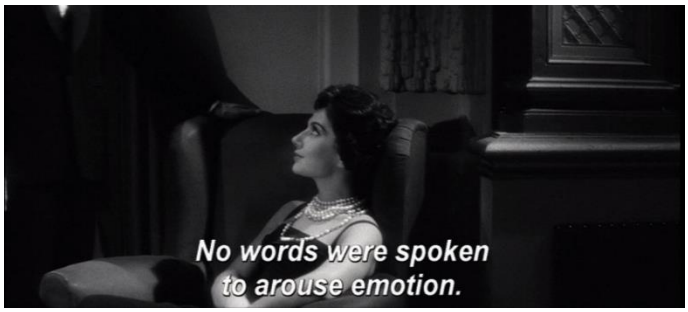

The same conversations,

the same missing voices.

The servants were silent.
The games.

It was a place of rest.

No business was done.
No conspiracies were bred.

No words were spoken
to arouse emotion.

There were signs everywhere:

"Silence... silence."

Yes, I think I remember.

You saw it?

No, but a friend told me.

But you can check
the weather reports.

Let's go to the library.

Do you know what I heard?

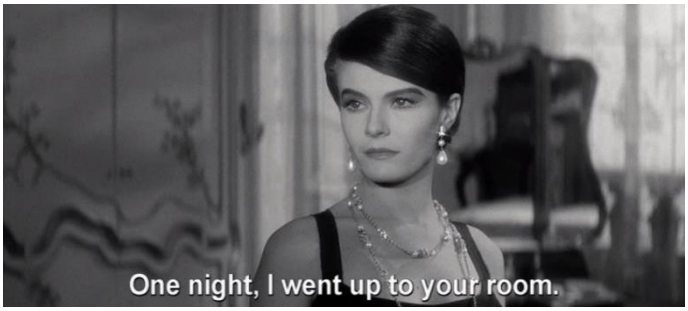

it was so cold, the fountains froze.

It must be a mistake.

No, but a friend told me.

What do you want?
You know it's impossible.

One night, I went up to your room.

Leave me alone.

It was almost summer.

It's time for the concert.
May I go with you?

It was almost summer.

Yes, you're right.

Are you going to the concert?

I'll see you at dinner.

This story is already over.

In a few moments, it will freeze

into a marble past.
Like these statues

in this garden in stone.

Like this hotel
with its now empty rooms.

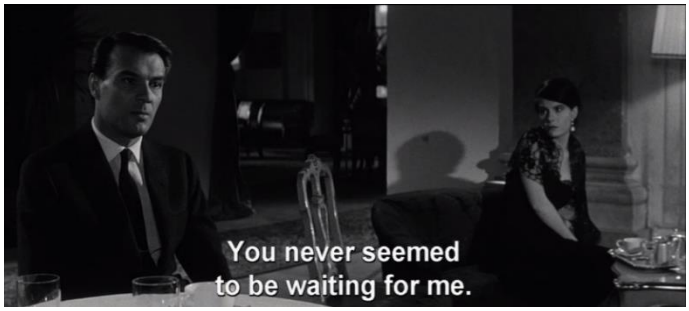

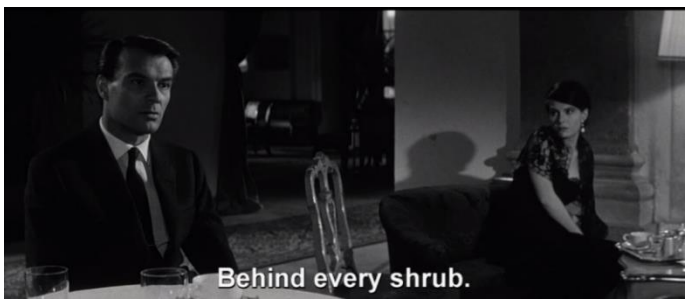

You never seemed
to be waiting for me.

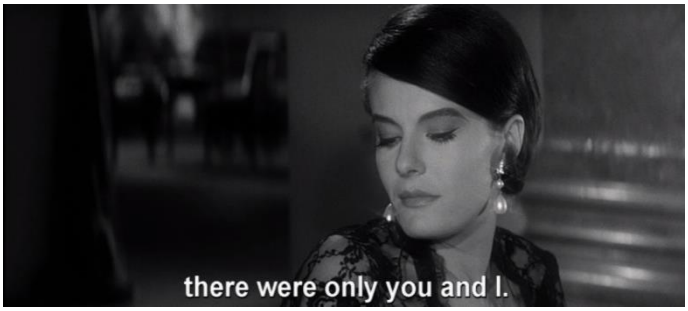

But we met at every turn.

Behind every shrub.

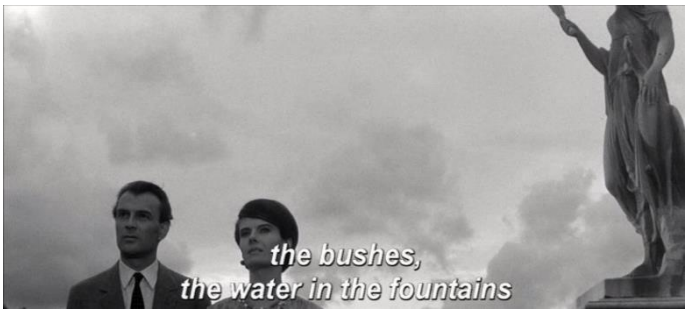

At the foot of every statue.

By every fountain's edge.

As though in all this garden

there were only you and I.

We talked about
the statues' names,

the bushes,
the water in the fountains

and the colour of the sky.

Sometimes we remained silent.

But you always kept
some way away,

as if on the brink

of some dark forbidding place.

Come here.

Come nearer.

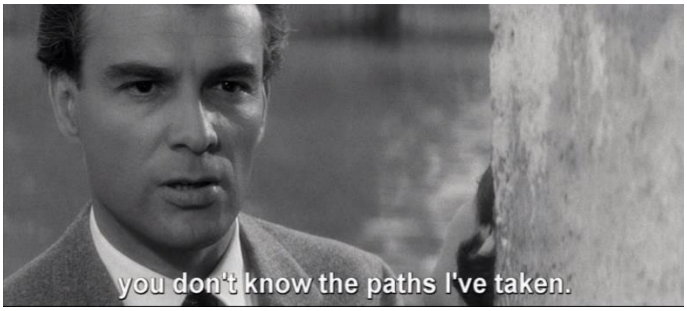

Leave me alone, please.

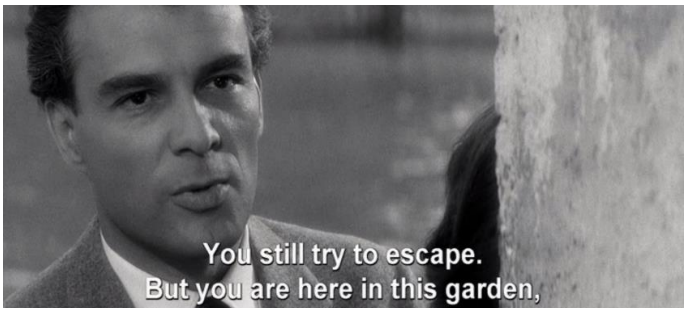

And still more beyond.

In order to reach you,

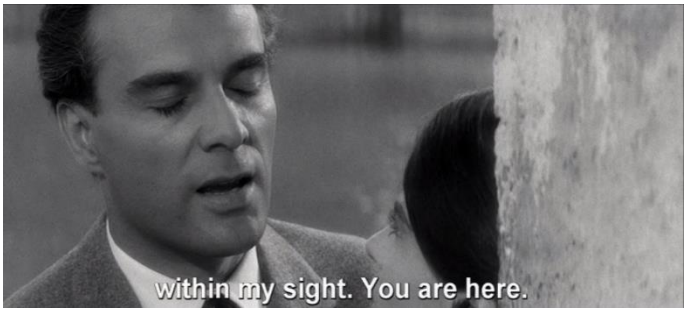

And again these walls,
corridors, doors.

you don't know the paths I've taken.

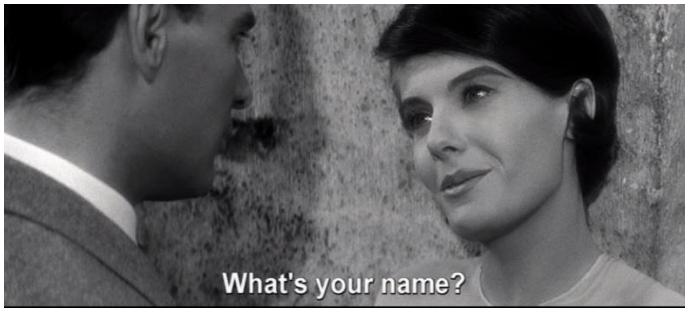

Now you are here.

You still try to escape.
But you are here in this garden,

within my reach,

within my sight. You are here.

Who are you?

What's your name?

That doesn't matter.

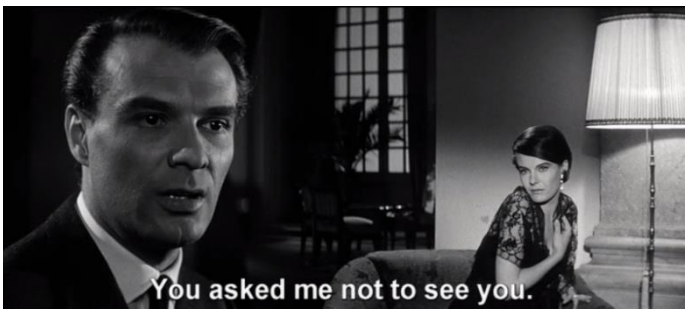

You're like some phantom

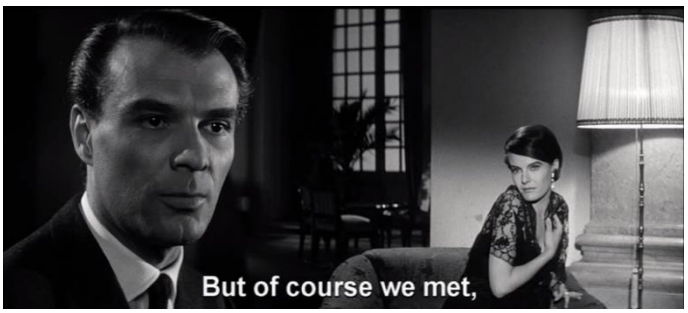

waiting for me to come.

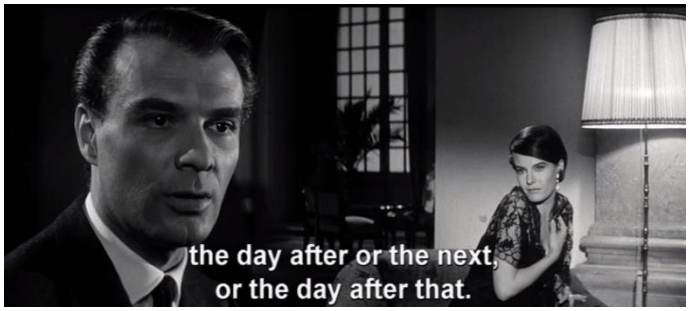

Leave me.

It's already too late.

You asked me not to see you.

But of course we met,

the day after or the next,
or the day after that.

Perhaps it was by accident.

I insisted on your leaving with me.

You said it was impossible,
of course.

But how, you know
it's the only thing left

for you to do.

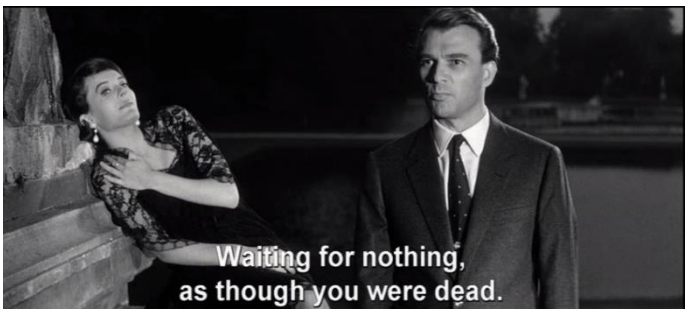

Yes, perhaps.

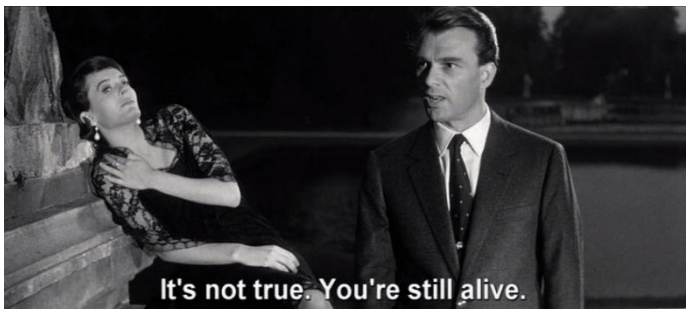

I don't know.

But why must it be me?

You were waiting for me.

No, I wasn't.
I was waiting for no one.

Waiting for nothing,
as though you were dead.

It's not true. You're still alive.

You're here. I can see you.

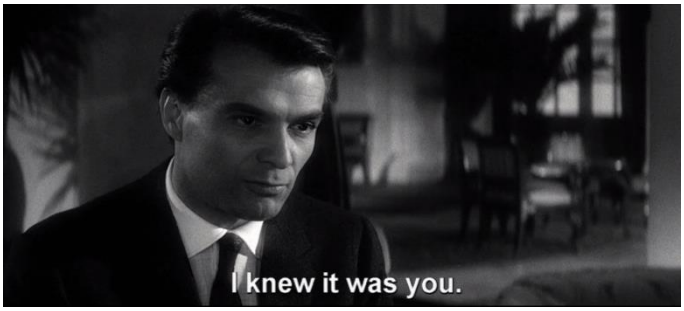

Do you remember?

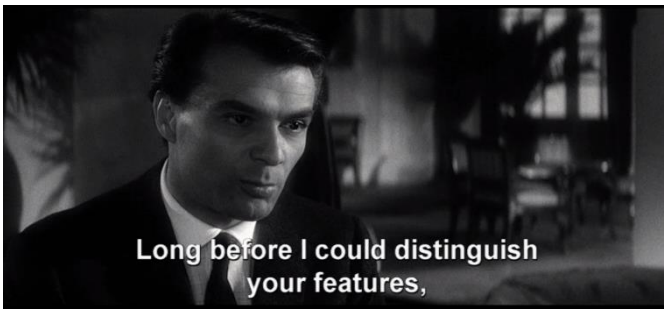

It's probably not true.

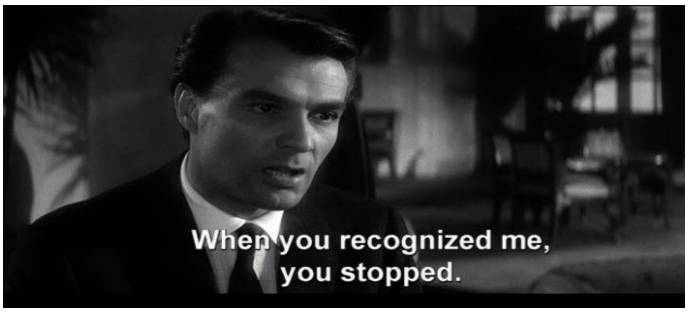

You've already forgotten.

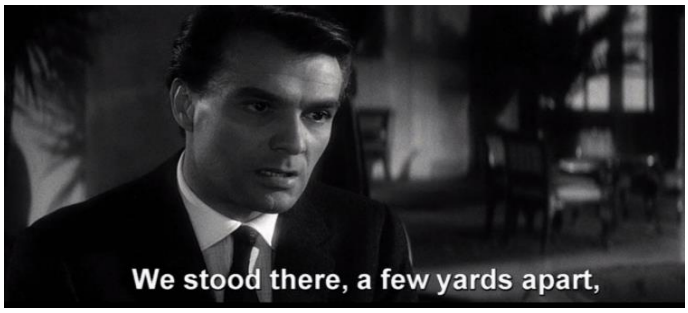

It's not true.

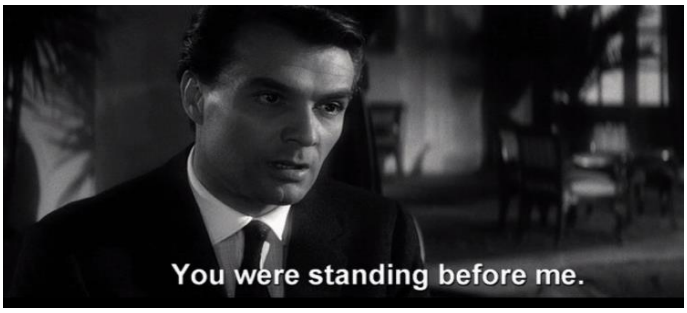

You're leaving. Your door is open.

I knew it was you.

Long before I could distinguish
your features,

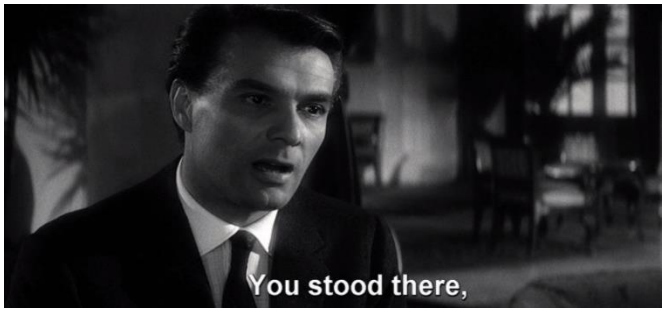

When you recognized me,
you stopped.

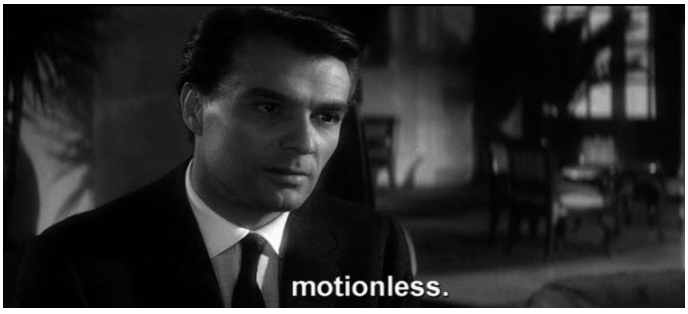

We stood there, a few yards apart,

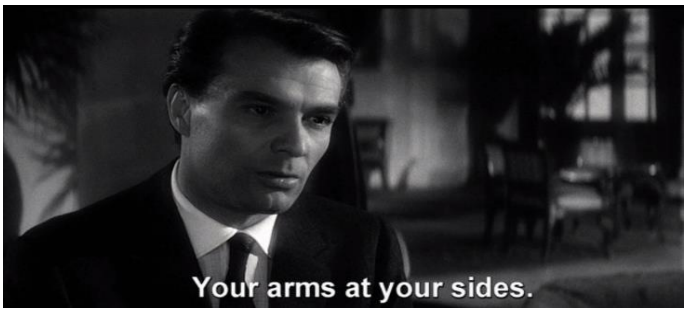

You were standing before me.

Waiting, perhaps.

Unable to move
either forward or back.

You stood there,

motionless.

Your arms at your sides.

Looking at me.

Your eyes open even wider.

Your lips parted,
as though to speak,

or groan, or cry out.

You are afraid.

You open your mouth a little more.

You hold your hand forward,
uncertainly, as if waiting,

appealing, or perhaps in defense.

Your fingers tremble.

You are afraid.

Who is it?

Your husband?

He was looking for you,
or maybe passing by.

He was already nearing you.

But you remained rigid,
as if you were not there.

He didn't quite seem
to recognize you.

So he stepped forward.

Something about you escaped him.

One step further.

You looked through him.

He chose to go.

And now, you still stare
into the empty space.

You still see him.

His grey eyes.

His grey shape.

And his smile.

And you're afraid.

You dread his return.

Again I come to your room.

His room was next door,
with a lounge between.

Besides, he'll be
in the card room now.

I had told you I would come.

I found all the doors ajar.

The hall door,
the lounge door and yours.

I just had to push them open

and close them behind me.

You know the rest.

No, I don't. I don't know you!

Nor this mantelpiece
with its mirror.

I don't know any more.

It's not true.

Why should you be here otherwise?

What was the mirror like?

There's no mirror
over the mantelpiece.

There's a picture

A landscape,
a snow scene, I think.

The mirror's over the chest.

There's also a dressing table

and other furniture as well.

What kind of bed?

A big one, probably.

What could you see
from the windows?

I don't know.

You don't want to remember.

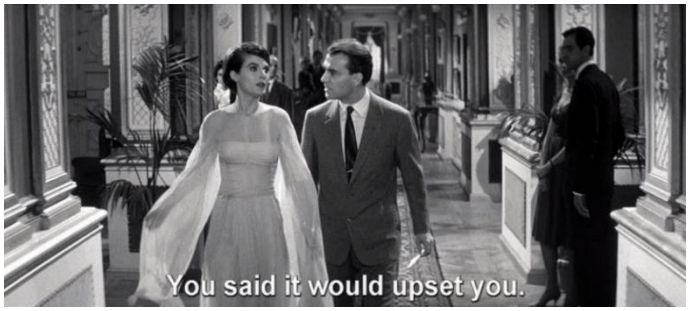

Because you're afraid.

Don't you recognize
this photo either?

No, I don't remember.

You know who took it!

You didn't want me to.

You said it would upset you.

That's true. I was right!

I remember this room perfectly.

You were waiting for me.

Yes, there was a mirror
over the chest.

when I pushed open the door.

You were sitting
in a sort of négligée.

You were all in white
and wearing this ring.

I'm sure you're making it up.

I've never had a white
dressing gown. It was someone else.

As you wish.

You lay among white feathers.

Please be quiet. You're mad.

"No, no please!"

It's last year's voice I hear.

You were already afraid.

That night I loved your fear.

I watched you
as you protested a little.

You were alive.

There was something in your eyes.

I loved you.

At first... do you remember?

No.

You were sincere.

But only you know.

What's wrong?

Nothing.

- Are you tired?
- A little.

It's the sun, all of a sudden.

If you like.

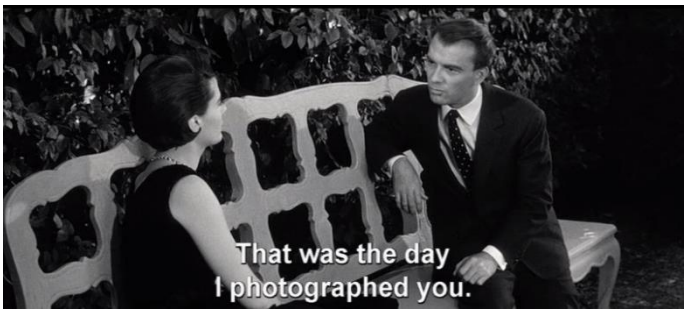

Perhaps to test me,

And you asked me
to give you a year.

That was the day
I photographed you.

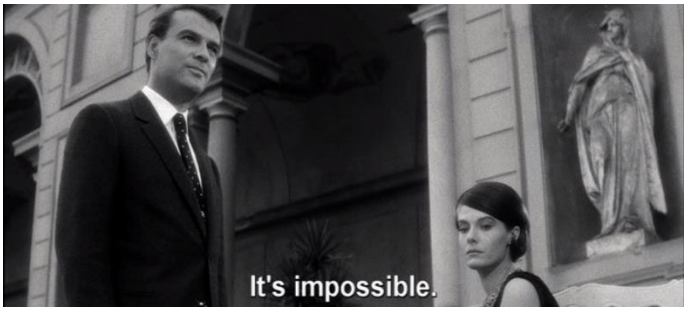

perhaps to weary me,
or so you could forget.

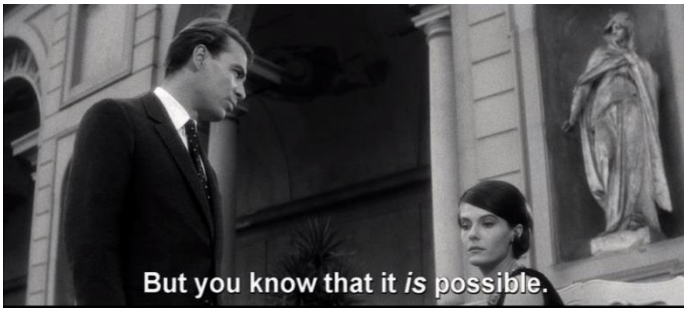

But time is unimportant.

I have come back for you now.

It's impossible.

It's impossible.

Of course.

But you know that it *is* possible.

You know you are ready to leave.

What makes you so sure?

Where would we go?

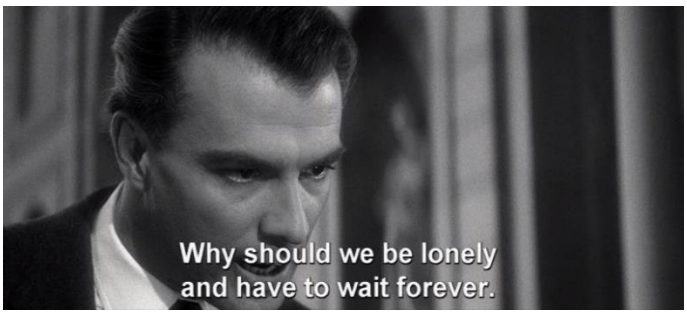

Anywhere.

We should really separate for ever.

Last year...

[a]

[a] Wordt nog al eens in verband met een veronderstelde verkrachtingsscene.

But now it's too late.

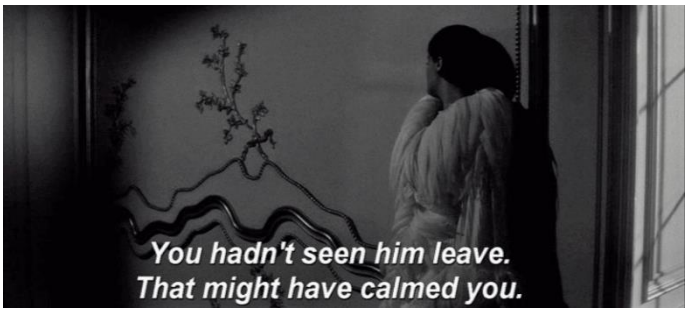

He had just left your room.

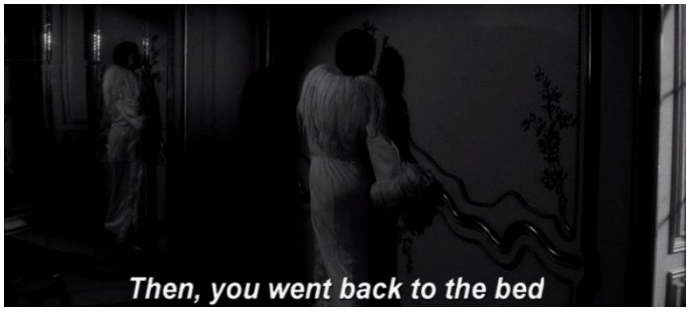

You had just had some row with him.

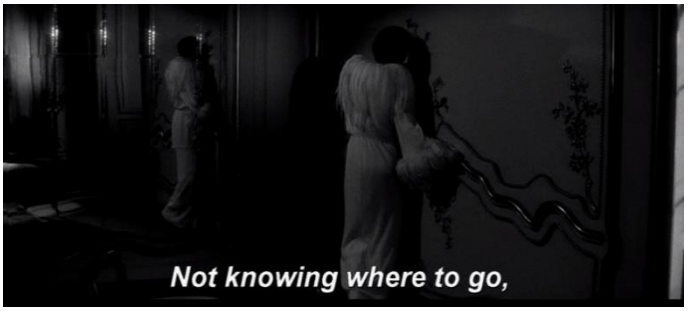

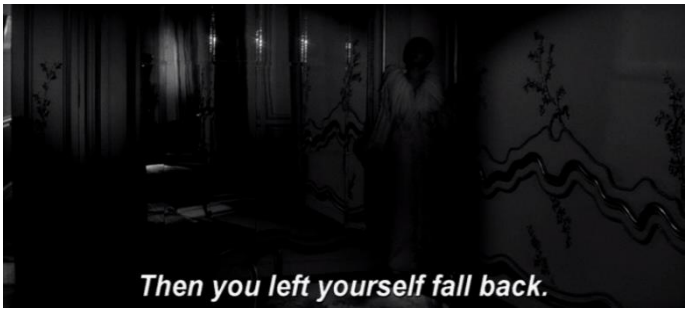

You can see the garden.

You hadn't seen him leave.
That might have calmed you.

Then, you went back to the bed

Not knowing where to go,

you went back to the bed again
and sat on it.

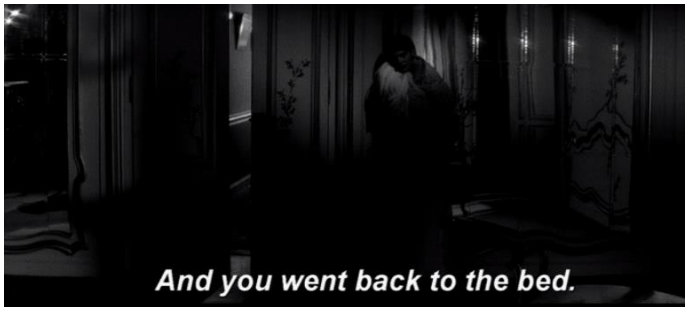

Then you left yourself fall back.

You went back to the bed,

after a few seconds of indecision,

not knowing what to do,

staring in front of you.

And you went back to the bed.

Listen to me! Try to remember.

Please listen to me!

Yes, there was...

It's true. There was a big mirror.

You didn't dare go near it.

It seemed to frighten you.

You're determined not to believe me.

Where are you?
Where have you gone?

Why try to run away?
It's too late.

It was too late even then.

The door was closed.

No! The door was closed!

What more proof do you want?

I had a photo of you

taken just before you left.

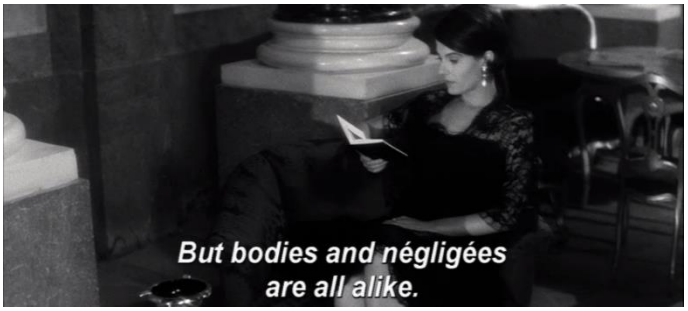

You said the photo
didn't prove a thing.

Anyone could have taken it.

In any garden.

I should have shown you
the feathers.

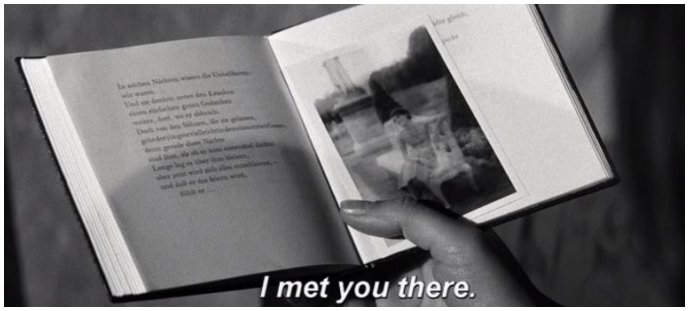

Your body a sea of feathers.

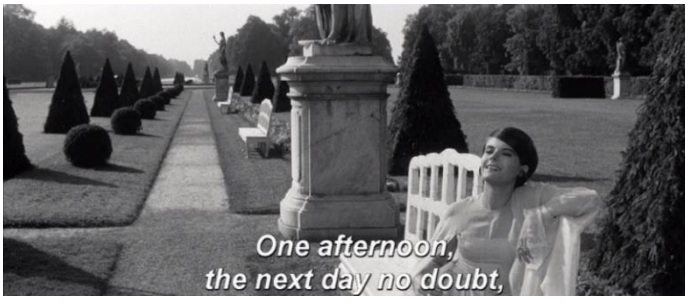

But bodies and négligées
are all alike.

Hotels, statues,
and gardens are alike.

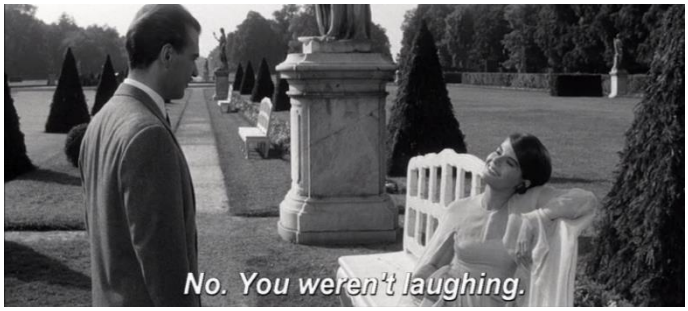

But for me, this garden was unique.

Every day,

I met you there.

One afternoon,
the next day no doubt,

I told you we're leaving.

No. You weren't laughing.

We'll leave tomorrow
and never return.

No,

that wasn't it.

Yes. We were in your room.

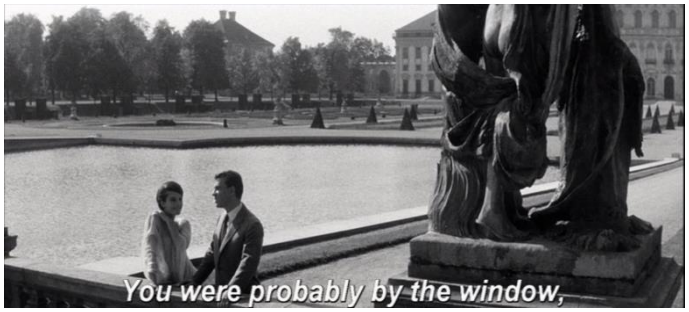

We had already decided to leave.

You had agreed,
somewhat unwillingly.

I was in your room.

From the doorway, you see the bed,

but not the dressing table.

You were probably by the window,

looking down at the garden,
I think.

I'm not quite sure.

I had met him
coming down the stairs.

He'd just left.

Was it another day?

That evening, everything was empty.

The stairs,

the corridors,

I don't remember myself.

I don't remember.

I don't remember any more.

Didn't you hear me knock?

Yes. I told you to come in.

You must have spoken softly.

What's this photograph?

An old one of me.

When was it taken?

I don't know. Last year.

Who took it?

I don't know. Frank, perhaps.

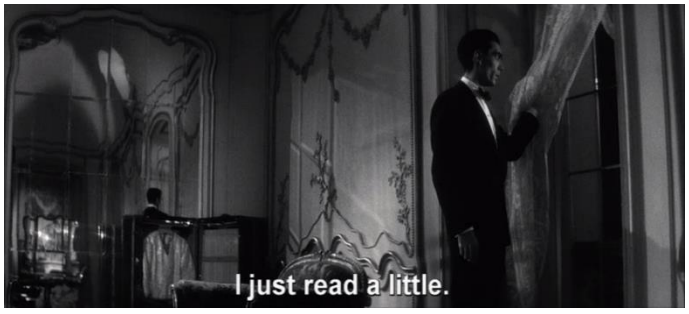

Frank wasn't here last year.

Perhaps it wasn't here.

Perhaps it was in Frederiksbad.

Perhaps it was in Frederiksbad.

How did you spend the afternoon?

I just read a little.

I looked for you. Were you outside?

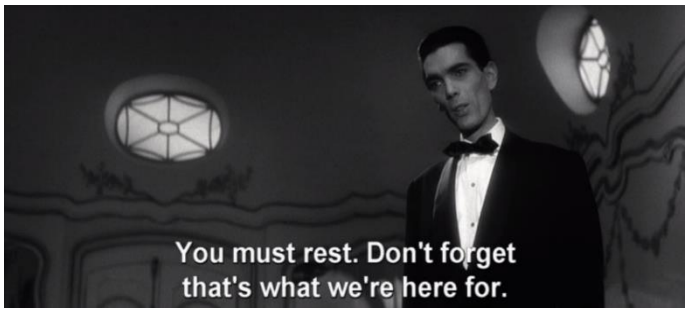

No. I was in the green room.

I looked there though.

You'd something to tell me?

You seem worried.

I'm a little tired.

You must rest. Don't forget
that's what we're here for.

Going out?

I may go to the Gun Room.

At this time?

Why not?

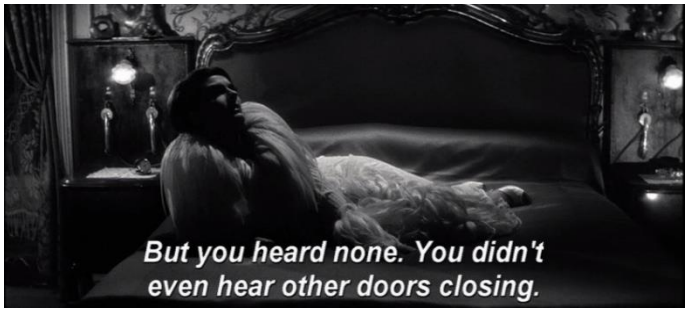

Anderson's arriving tomorrow.
We'll have lunch with him,

if you've no other plans.

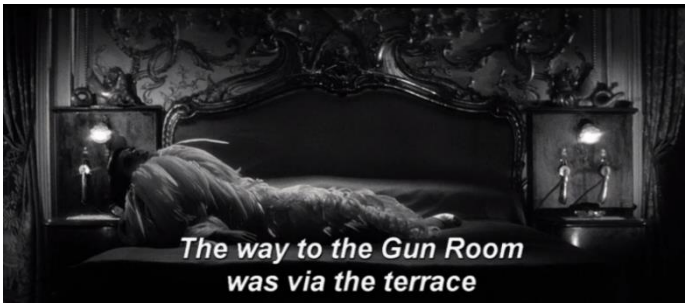

What other plans?

Till tonight then.

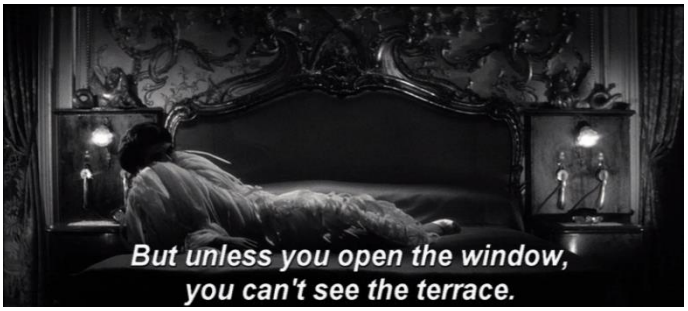

But you heard none. You didn't
even hear other doors closing.

When the door was shut,
you listened for his footsteps.

The way to the Gun Room
was via the terrace

behind the hotel.

You listened
for his footsteps on the gravel.

But unless you open the window,
you can't see the terrace.

Besides, there's probably
no gravel just there.

One arm reaching up
to your hair.

An outstretched forefinger
to your lips,

as if to stifle a cry.

Now you're here again.

No, this is not the proper ending.

I need you alive.

Alive, you were every evening

for weeks and for months.

I've never stayed anywhere
for so long.

Yes, I know.

It's all the same to me.

Why don't you want to remember?

You're mad!

I'm tired. Leave me.

You must take an odd number.

The one who begins, loses.

Frank used to play last year.

You must take the complement
of seven.

Please begin.

Which one shall I take?

This one.

I've lost, then.

It's not true. You were sincere.

Remember.

For days and days,
night after night...

All bedrooms are the same,
you'll say.

But for me,
that room was different.

There were no doors, no corridors.

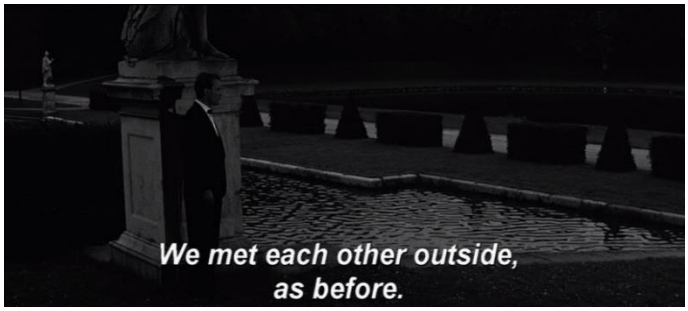

Not even the garden.

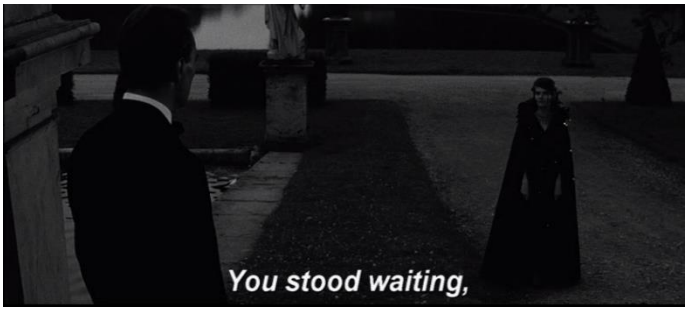

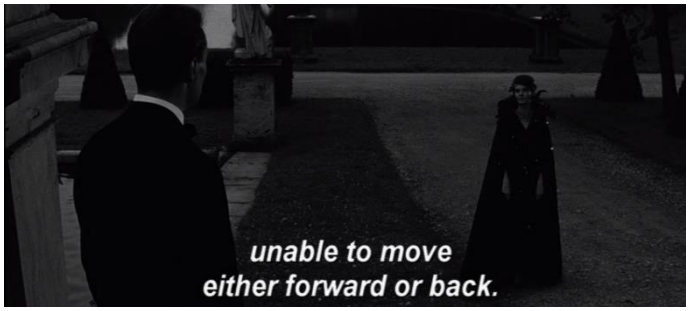

In the middle of the night,
the hotel slept.

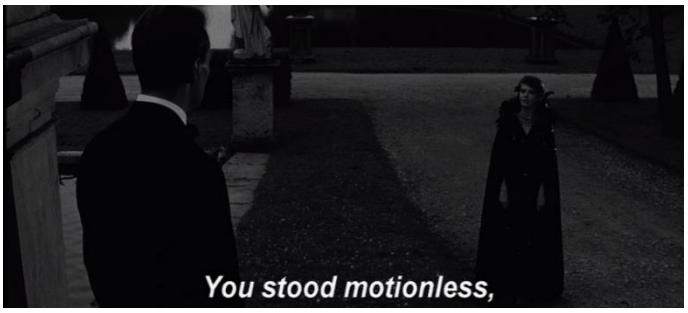

We met each other outside,
as before.

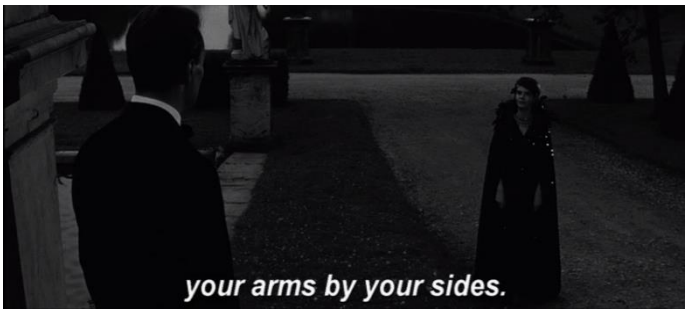

You stopped
when you recognized me.

We stood there in silence.

You stood waiting,

unable to move
either forward or back.

You stood motionless,

your arms by your sides.

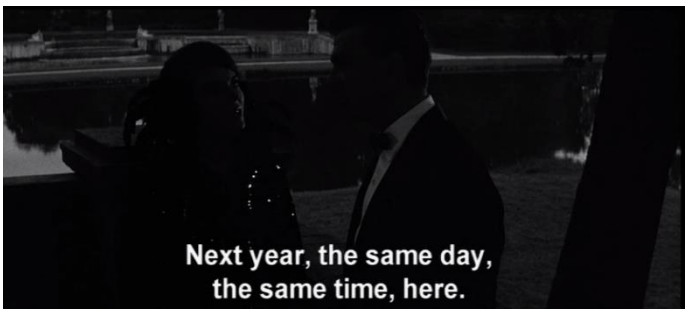

You wore a long dark cape.

I think it was black.

Listen to me, for pity's sake.

We can't turn back the past.

Only wait a little longer.

Next year, the same day,
the same time, here.

I'll follow you.

Please. We must.

For me it's nothing.

A year's not long.

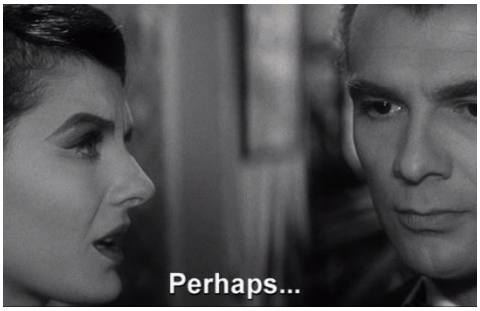

For how long must we put it off?

I've waited too long.

But what do you hope to achieve?

Do you think it's so easy?

I don't know.

Perhaps...

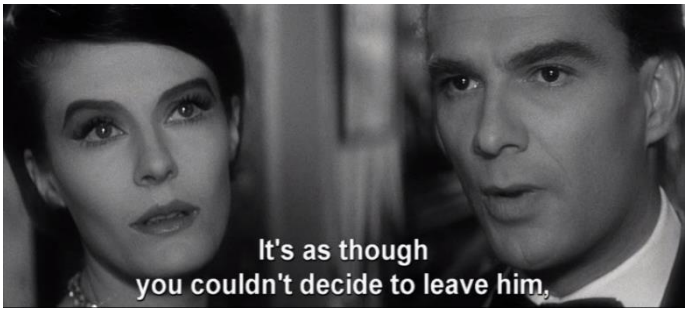

I'm not very brave.

I can't put it off.

A few hours is all I ask.

A few months... a few hours.

A few minutes or a few seconds.

It's as though
you couldn't decide to leave him,

as if it meant
parting with yourself.

As if his shape...

Go away, if you love me!

You're feeling faint.

It's nothing.

You're better already.

I'll go upstairs.

Shall I come with you?

No. I'd rather go alone.

I'm going.

And again I made my way
along these corridors,

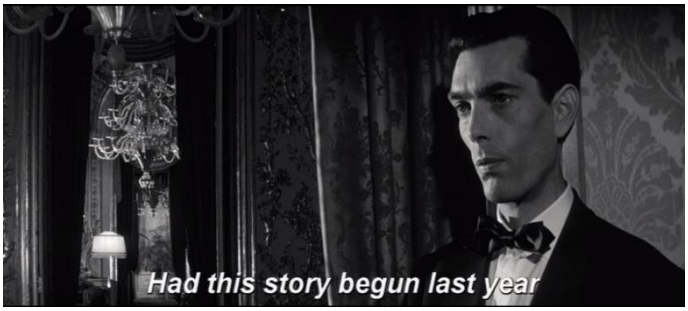

walking for days and months,

walking for years, towards you.

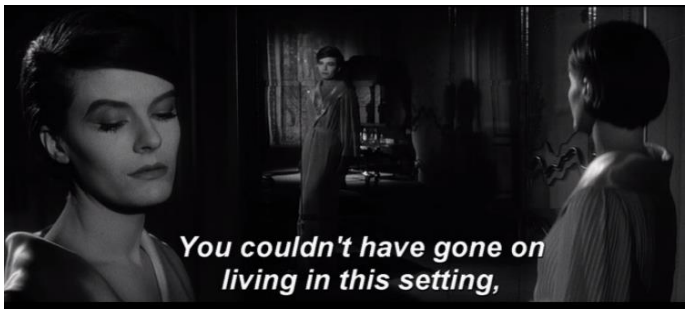

There can be no rest
within these walls.

I shall leave tonight
and take you with me.

with us waiting for each other.

Had this story begun last year

One year ago.

You couldn't have gone on
living in this setting,

amongst these mirrors and pillars,

surrounded
by these swinging doors

These giant stairways

This ever open room.

Where are you, my lost love?

I'm here.

Here with you, in this room.

But already it's no longer true.

Please help me!

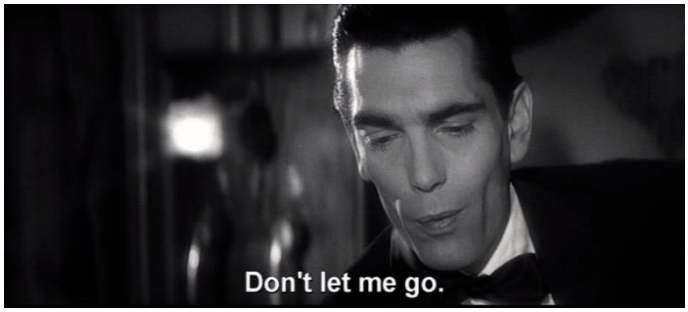

You were feeling better.

Yes, now you'll sleep

and wake already to meet Ackerson.

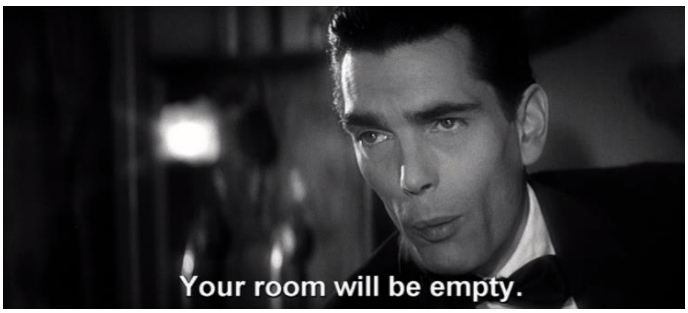

or Paterson,

whom you're supposed
to lunch with.

Don't let me go.

You know it's too late.

Tomorrow I'll be alone.

Your room will be empty.

No!

I'm cold.

You need nothing.

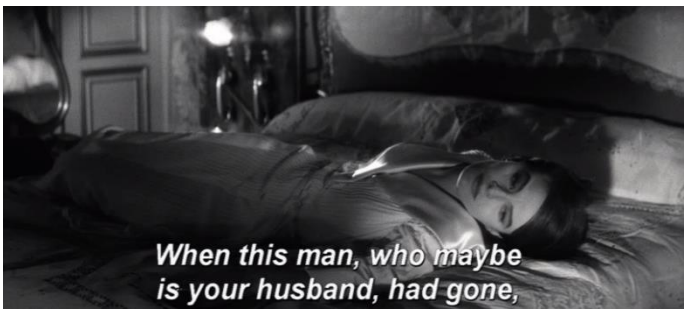

You don't know
what happened just now.

this man you may even love,

You're afraid you shocked them.

You don't remember.

you packed your things
and prepared a change of clothes.

When this man, who maybe
is your husband, had gone,

We were to leave tonight.

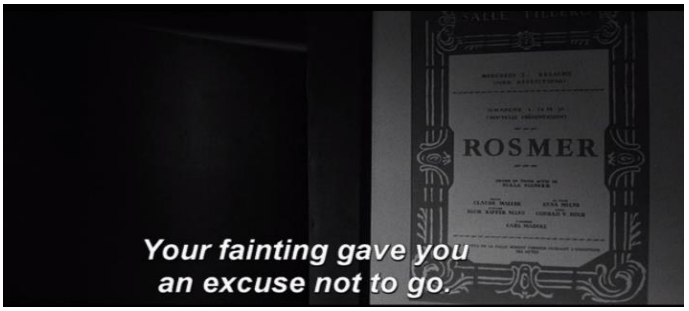

You seemed to want
to give him a chance.

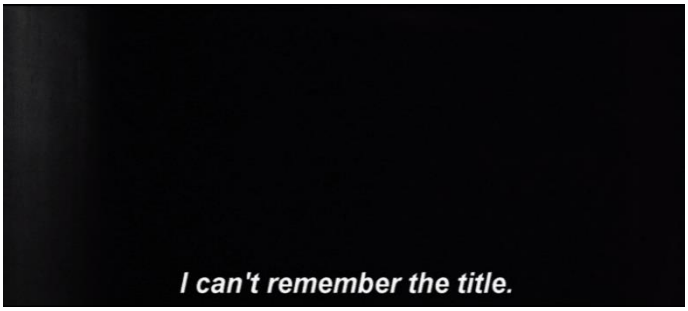

I don't know. I accepted.

He could have come
to take you back.

ROSMER
The hotel was deserted.

ROSMER
Everyone was at the play.

ROSMER
Your fainting gave you
an excuse not to go.

I can't remember the title.

It was due to finish late.

After he'd left you,
lying on your bed

he went to the theatre.

He sat with a group of friends.

If he really wanted to keep you, he
would have to leave before the end.

You were dressed, ready to go.

You sat waiting for him alone

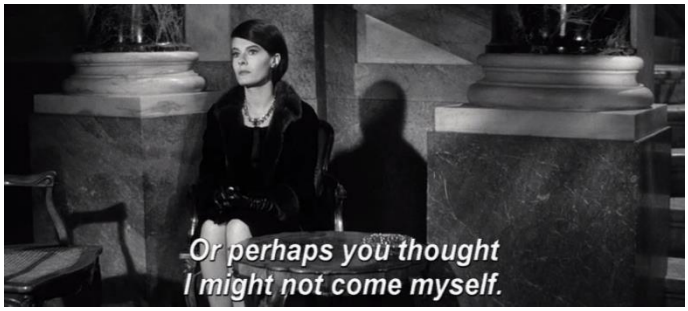

in a lounge adjoining your suite.

You'd asked me
to leave you till midnight.

and fixed a time for him to come.

I thought you might
have told him everything

Were you hoping he would come?

Or perhaps you thought
I might not come myself.

I came at the appointed time.

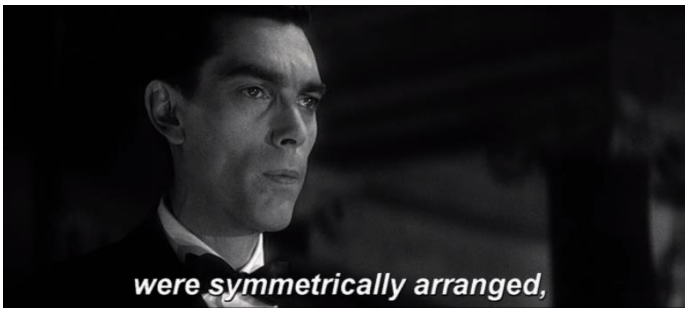

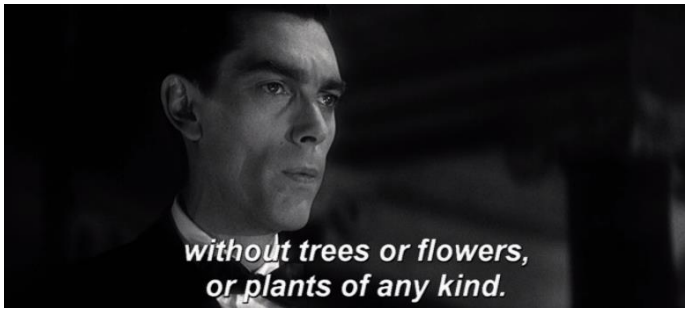

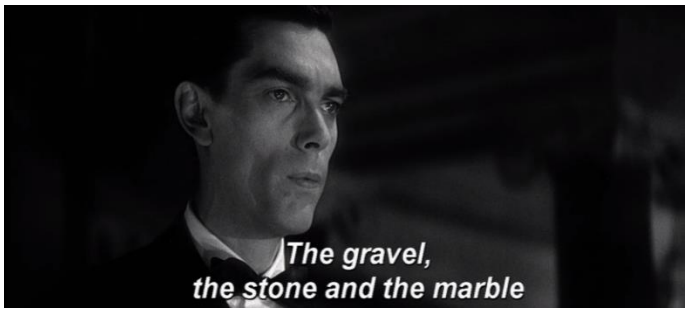

The grounds of the hotel

were symmetrically arranged,

without trees or flowers,
or plants of any kind.

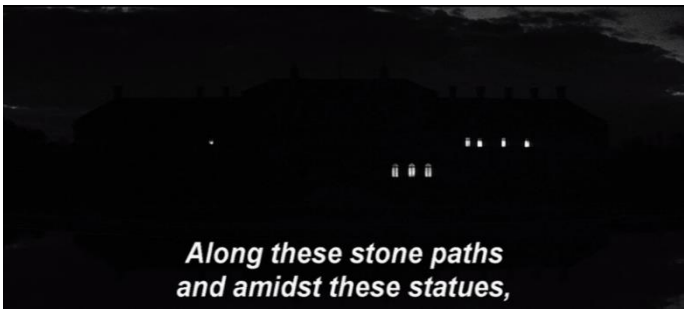

The gravel,
the stone and the marble

were spread in strict array

in unmysterious shapes.

At first sight, it seemed
impossible to lose your way.

At first sight...

Along these stone paths
and amidst these statues,

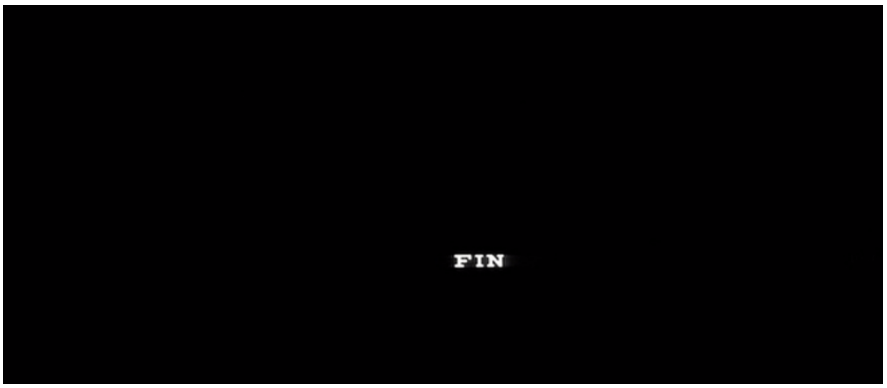

where you were already

losing your way for ever

in the still night,

alone with me.

FIN

2. SAMENVATTING

In deze samenvatting wordt de stand van zaken verduidelijkt aan de hand van een tweedeling. Story en plot worden in de linker kolom weergegeven. Hier bepalen de manlijke hoofdpersoon/het subject (S), de vrouwelijke hoofdpersoon (Z1) en de tegenspeler van S, de antagonist (A) het spel.[a]

Z2 is een product van S's herinnering en verbeelding. De (vermeende) relatie van S en Z2 staat in de oranje gekleurde rechter kolom.
In de linker kolom wordt daarnaast de relatie van S en Z1 groen gekleurd. [b]

De gang van zaken in het hotel	***Mijmering, herinnering, verbeelding, beleving van S***
	
• Beelden van het interieur van het hotel (2-5).[c]	S maakt in gedachten nogmaals een tocht door een somber hotel,[cc] hij laat het interieur aan zich voorbijgaan en ondergaat de eindeloze ruimten en indiepe stilte ervan, nu op dit moment en zoals dat ook al eens eerder gebeurde (2-5.3).
• In het hotel vindt een toneeluitvoering plaats,[d] waarbij de aandacht in eerste instantie uitgaat naar de theaterbezoekers (6-11.2).[e]	

[a] De personages in de film krijgen geen naam, daarom de gegeven aanduidingen. Deze wijken af van de traditionele aanduidingen die teruggaan op Robbe-Grillet, des schrijver van het script. Dit wordt door Resnais op eigen wijze aangepakt, dit tot korzeligheid van Robbe-Grillet.

[b] Enige malen worden er in ontmoetingen met Z1 herinneringen opgehaald door S. Deze staan dan binnen de groene context oranje ingekleurd.

[c] Een verwijzing als 5.1.2. betekent bladzijde vijf, eerste regel, tweede afbeelding van het hoofdstuk *Script in beeld,* 8.2-4 verwijst naar bladzijde acht de regels 2-4. In bijlage 1 staan de tijden waarop in de film de gebeurtenissen zich afspelen.

[d] De titel van het stuk is *Rosmer*. Nu is *Rosmer* de meest voorkomende eigennaam ter wereld. Je komt haar tegen in de VS, Canada, Frankrijk en Turkije. Weinig sensationeel dus. Overgezet naar het toneelstuk: het is niet meer dan een niemendalletje. Vaak wordt er een verband gezocht met Ibsens *Rosmersholm*. Dat is mogelijk, maar dan om aan te geven dat *Rosmer* juist het tegendeel is van dit duistere, bijna bovennatuurlijke drama, met de zelfmoord van drie personages als spil.
Rosmer is trouwens ook het pseudoniem van de Duits-Oostenrijks avant-garde toneelschrijfster Elsa Bernstein-Porges (1866-1949).

[e] Het ligt voor de hand om aan te nemen dat de mijmering plaats vindt tijdens de opvoering van het toneelstuk en dat ze er sterk door wordt beïnvloed. Misschien is het zelfs wel mogelijk dat S zijn eigen mijmeringen in het stuk legt.

[cc] 'Een enorm, luxueus en *barok* hotel.' Dit mag dan wel zo zijn, maar plafonds, ramen en andere decoraties passen binnen een verfijnd rococo.

S mijmert verder over de ruimte, de stilte en de leegte die hem omringen. Hierbinnen maakte hij zijn tocht naar haar toe en wachtte hij op haar op een plek die ver is verwijderd van zijn huidige omgeving, dit terwijl zij wachtte op iemand die nooit zou komen om hen weer te scheiden en om haar weer van hem weg te nemen (6-8.3).

• De speelster uit het toneelstuk: '*We zullen een tijdje moeten wachten, een paar minuten, een paar seconden, niet meer'* (8.4).

• Speelster. *Deze hoop is doelloos, de angst om zo'n verstikkende relatie te verliezen is voorbij. Het verhaal is uit, in een paar seconden zal het voor altijd bevriezen*.

Zij moet een korte tijd wachten alsof zij nog in twijfel verkeert of zij wel afscheid zal nemen/afstand zal houden van hem en van zichzelf.
Alsof zijn vervagende gestalte zelfs nu nog zou kunnen verschijnen, hier waar hij te levendig, vol vrees en vol hoop aan haar verscheen, bang om de band te verbreken (8.5-9.2).[y]

• Speler. *Bevroren in een verleden even versteend als deze standbeelden, als deze statische en zwijgende karakters, als dit leeg-verlaten hotel, dat in de gangen de wacht hield toen hij tussen twee rijen bevroren en voor altijd onverschillige gezichten door, naar haar in al haar twijfel toeging.*
Steeds wachten om de grens naar deze tuin over te steken.

Speelster: '*Nu ben ik van jou'* (9.3-11.2).[a]

• Na het stuk wordt er uitgebreid aandacht besteed aan het publiek dat nog even napraat om zich daarna te verspreiden (11.3-12.3).[b]

[a] In feite is de toneeltekst een kernachtige samenvatting van de mijmeringen van S.

[b] Als je nauwkeurig kijkt, zie je dat er in de groep amoureuze spanningen meespelen, met in het centrum drie blondines (11.4.3-12.1). Een van hen komt zelfs zo opvallend in *beeld d*at je bijna als vanzelfsprekend aanneemt dat zij een centrale rol in de film zal gaan spelen (11.5.3, 11.6.2-3, 12,1.1, 51.1). Met andere woorden, het had ook anders gekund, bv in de vorm van een melodrama.

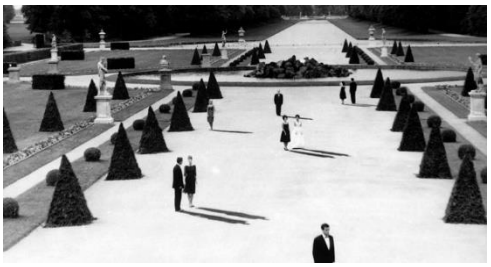
[y] S had Z1 al eerder gezien en voelt zich duidelijk tot haar aangetrokken. Hij geeft zich bij voorbaat geen kans, ook omdat hij weet dat A -met nadruk in beeld (7.4-8.1, 10.2-3)- een bijzondere relatie met haar heeft.

• *De spiegelscene* (12.4-13.4). S ziet in een spiegel twee gelieven, waarvan de man vindt dat het maar eens uit moet zijn met al die geheimzinnigheid rondom hun affaire. Al dat gefluister bevalt hem niet, maar zij vindt juist dat hij zijn stem niet zo moet verheffen.

Gefluister, hij weet het, is erger dan stilte. Deze dagen zijn erger dan de dood die zij nu ondergaan. Kisten naast elkaar, begraven in een bevroren tuin.
Dan een associatieve sprong terug naar het verleden: een rustgevende, keurige tuin met geknipte heggen en geometrische paden, waar Z2 en hij dag in dag uit, bijna hand in hand samen wandelden (13.1-13.4).

• *Roddel 1*. Z1 hoort een gesprek over een ongelofelijke gebeurtenis een (paar) jaar geleden, waarbij blijkbaar een knappe vrouw met te veel verbeeldingskracht is betrokken (13.5-14.3).

• Ondertussen loopt S al mijmerend weg van het stel uit de spiegelscene (14.4-15.1).
.

Zij (Z1) houdt hem gevangen,[x] zoals gebeurde in die dagen toen zij (S en Z2) een tijd lang samen waren. Zij aan zij, bijna hand in hand.
Onze monden voor altijd gescheiden. Vingers die zich niet verstrengelden, ogen die haar niet zien (14.4-15.2).

• Een nieuwe rondgang door het hotel (15.2-5).

Nepdeuren, bedrieglijke kijkjes, misleidende omlijstingen volgestopt met beeldhouwwerk, kristallen spiegels en oude foto's (15.2-5).

• *Roddel 2.* Gaat over een man die blijkbaar de hele zaak zelf heeft opgezet. Niets bijzonders dus (16.1-3).[a]

• *Intermezzo 1*. Gesprekje tussen twee bekenden die elkaar hier tegenkomen (16.4-17.1).

• *Roddel 3.* Een flard van een gesprek tussen twee vrouwen naar aanleiding van de gebroken hak, met de vraag of eraan valt te ontkomen (17.1-2).[b]

Nee, ontsnappen is niet mogelijk (17.1.3).

[a] Of gaat het over A?

[b] Speelt in op de verbeelding van S.

[x] Kan ook slaan op de vrouw uit de spiegelscene.

• *Roddel 4 en 5.* Het verhaal gaat verder, maar dan in de lounge waar ook A, S en Z1[a] aanwezig zijn.[b] De vader heeft aan Frank, volgens zijn zeggen, opdracht gegeven om op haar te letten. Een dwaas plan, zoals zij later merkte, omdat hij op een nacht haar kamer probeerde binnen te komen onder het voorwendsel dat hij haar een foto wilde uitleggen (17.3-5).[c] • A herinnert zich dan dat er in de speelzaal ook nog werd verteld dat de man een Duits paspoort had. (Maar) er was volgens de spreker geen verband (18.1-4). • *Nim 1.* Luciferspel tussen A en S, waarbij A beweert dat hij nooit kan verliezen.[d] A legt dan het spel uit en wint. S. heeft geen enkele moeite met het aanvaarden van zijn verlies (18.5-20.3). • *Intermezzo 2.* Z1 luistert een gesprek af van twee bekenden, die elkaar na een tijd weer terugzien. Het gaat onder meer over het feit dat zij nog vrij is en dat zij dit prima vindt. Hij voegt daaraan toe dat zij nog steeds dezelfde is (20.3-21.4).	Ook zij (Z1) is in de ogen van S, zoals ze daar staat, nog steeds dezelfde als Z2 (21.5-22.1). Deze herinneringsflits gaat gepaard met het beeld van de tuin in Schleissheim (22.4).[w] Maar hoe zij ook verandert,[x] toch roept Z1 voor zichzelf die andere omgeving juist wel op. Daar

[a] S en Z1 zitten er ontspannen bij. Dit is het beeld dat de hotelgasten van hen hebben.

[b] Over A en Z1 kan deze roddel dus niet gaan. Toch volgt A het verhaal met gespannen aandacht.

[c] Een verhaal dat in de gedachten van S blijft rondspoken en bij hem de wildste fantasieën boven brengt.

[d] De misère-variant van het spel *Nim.* Nu naar de film *Jeu de Marienbad* genoemd.

[w] Toch is het niet het park Schleissheim waar S de gebeurtenis laat spelen, maar park Nymphenburg. Zie verder Bijlage 3, Anomalieën.

[x] Een opmerking met een behoorlijke impact: de vereenzelviging van Z2 met de vrouw uit het verleden is bepaald geen vanzelfsprekendheid.

	lijkt zij, hoewel zij zich dat niet herinnert, vertrouwd mee te zijn (22.4-23.2).
• S heeft Z1 rondgeleid in het hotel.[a] Zij nemen afscheid met vriendelijke en complimenterende woorden (23.3-4).[b] Het is hun eerste ontmoeting.	
• S en Z1 zien elkaar bij het dansen. Hij vertelt haar dat het hotel zo zijn geheimen heeft, wat zij maar vreemd vindt. Dan vraagt zij waarom hij haar zo aanstaart, waarop hij antwoordt dat het vreemd is dat zij hem niet meer schijnt te herkennen (23.5-24.3).	
• *Intermezzo 3.* Een wedstrijd op de schietbaan. S en A doen beiden mee (24.4-25.1).	
• Een nieuwe ontmoeting tussen S en Z1. Hij vertelt haar hoe ze elkaar hebben ontmoet (25.2-5). Zij zegt dat hij zich vergist, zij kent hem niet (26.1). S reageert met de vraag of zij het zich dan (echt) niet herinnert. Waarna hij herinneringen ophaalt aan hun eerste ontmoeting (in Frederiksbad), dit uitvoerig en gedetailleerd. Toen al hield hij van haar lach (26.2-27.1).	
• Beelden van omstanders. De laatsten hebben het als bij toeval over sculpturen die doen denken aan die in Frederiksbad (27.3-28.1).	De blik van Z1 is in de ogen van S afwezig, maar ook plechtig (27.3-28.1). S ziet haar dan in gedachten majesteitelijk op een balustrade opkomen (28.2).[u]
• *Nim 2.* S ziet hoe een tegenstander van A het Nimspel op nogal onsportieve manier verliest (28.4). Hij neemt dan diens plaats in en gaat nogmaals de strijd aan met A. Hij denkt dat hij, als hij mag beginnen, het spel zal kunnen winnen. Maar hij verliest opnieuw (28.3.1-29.4).	En weer zijn zij van elkaar gescheiden (28.3.2)
• *Intermezzo 4 en 5*. Dan volgen er beelden van het leven in het hotel: je ziet de gasten (29.5-	

[a] De vergelijking van S met een kompas, gemaakt door een van de omstanders, voegt niets toe. De scene wil alleen laten zien hoe S zich in deze omgeving volledig op zijn gemak voelt.

[b] Het is heel goed mogelijk dat de beelden van de imaginaire tocht van S en Z2 ook van toepassing zijn op de rondleiding van S met Z1 (22.5.2-23.2).

[u] De gehele scene heeft iets plechtigs en geheimzinnigs met haar opkomst uit het duister en haar verschijning in het licht op de balustrade. Als een schimmige scene uit een Onderwereld.

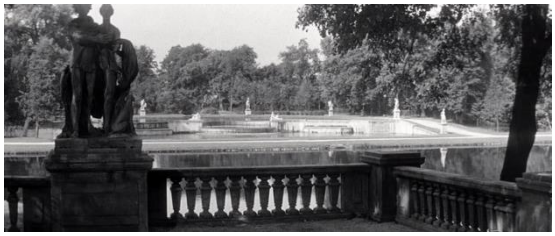
30.2) en krijgt een verslag van de afhandeling van zaken rond de balie (30.3-5). Dan opnieuw beelden van de gasten (31-32.1) en van de lege en verlaten ruimten van het hotel (31.2-4).

S mijmert (ondertussen) vanaf zijn deelname aan het Nim-spel (28.4) -en dit in voortdurende herhaling- over zijn tocht door verlaten ruimten, stilten en leegten. Ook de tuin lag er verlaten bij (31.3).

• S vraagt aan Z1 of zij zich niet herinnert wat er zich vorig jaar heeft afgespeeld. Is hij dan zo-veel veranderd of doet zij maar of zij hem niet kent?
Toch lijkt zij, volgens hem, in alles op Z2 Hij vraagt haar om zich het gebeuren te herinneren (31.5-32).

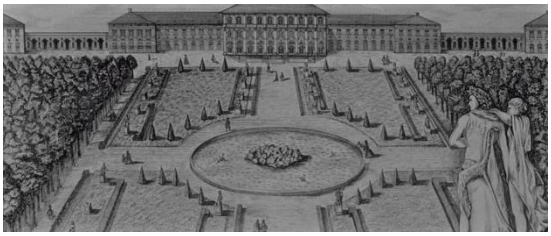
Beelden van Z2 die verleden jaar, of misschien iets langer geleden, zat te wachten in de lounge van een hotel (31.5-32).
Met S zie je nu in het park de balustrade waarop Z2 stond en waar indertijd hun eerste ontmoe-ting plaatsvond. Dit alles heel werkelijk, zij zoals zij daar lachend stond (33-34.1).
Vervolgens hun gesprek over het standbeeld van de man en vrouw in klassieke kleding,[a] be-geleid door hun hond (34.2-37.2).[b]
Op het einde vroeg hij haar om een stukje ver-der door te lopen naar een ander beeld: hij wil iets uitleggen. Maar zij vond het te ver. Alsje-blieft, smeekte hij haar (37.1-2).

• Z1 zit in de lounge. Ook nu vraagt hij haar weer om zich de gebeurtenissen te herinneren. Weer antwoordt zij dat zij nooit in Frederiksbad is geweest.
Maar misschien was het dan wel Karlstadt, Mari-enbad, Baden-Salsa of hier in deze ruimte, sug-gereert S dan (37.3-38.1).

[a] Daarover kan men twisten, zoals later zal blijken.

[b] S roept een 'dode' relatie suggestief tot leven, dit trouwens ook in zijn relatie tot Z2.

• S vraagt Z1 dan om met hem mee te gaan. Hij laat haar een afbeelding zien van het landgoed met op voorgrond een standbeeld met twee figuren. Hij gaat vervolgens in op de motieven van beiden (38.2-39.1).	
• Dan verschijnt A. Deze geeft hun nadere, historische informatie over beide figuren (39.2-4).[a]	
	
	In zijn verbeelding verplaatst S de huidige situatie ook nu weer naar het verleden (39.5). S komt binnen in een zaal waar Z1 in zijn verbeelding op dat moment een geheel verstart gezelschap verlaat, nagekeken door A (40.1-3).[v,]
	
• De trapscene. S ziet Z1 een trap oplopen. Hij loopt haar achterna met de opmerking dat zij op hem heeft gewacht. -Waarom?, vraagt zij. Hij geeft geen antwoord maar stelt dat hij in ieder geval wel op haar heeft gewacht. -In je dromen zeker? -Je liep weer weg, zegt hij. Zij begrijpt er niets (40.4-41.3.1).	
• S vertelt Z1 dan hoe zij elkaar hebben ontmoet. Maar waar dat was, dat doet er niet toe (41.4-44.4).	Je ziet Z2 intussen, eerst luchtig en dan angstig, met een van haar schoenen in de hand door een park[w] lopen, met voor de eerste maal het landgoed op de achtergrond (42.3-44.4).

[a] Het beeld toont volgens A het afleggen van de eed van Charles III voor de landdag. Maar daar kan geen sprake van zijn. A doet alleen maar interessant.

[v] In feite een meta-ingreep: film en foto samengebald.

[w] Een park dat op het eerste gezicht op een labyrint lijkt. Een droomachtige scene, die botst met het latere verhaal van de schoen met de gebroken hak (46.5-48.2).

• S herinnert Z1 er aan hoe hij haar aandacht had weten te trekken. Dit door een botte opmerking te maken, een opmerking waarop het gezelschap, waarmee zij buiten op de balustrade van het landgoed stond te praten, verbolgen en in doodse stilte reageerde. Zij reageerde wel en dat op een ironische manier. Hij voelde zich onbegrepen (44.5-46.2).	
• S en Z1 dansen samen met overgave (46.4).	
• S wint vervolgens met een licht gevoel van voldoening bij een kaartspel van A (46.5-48.2).	S laat zich tijdens het spel als in trance de geschiedenis van de gebroken hak van Z2 nog eens in flitsen aan zijn oog voorbijgaan. Hij is onderweg naar haar hotelkamer, waar zij met enige weemoed de schoen met de gebroken hak bekijkt. En dat is niet te verwonderen gezien haar liefde voor schoenen. Dan lacht zij kinderlijk verrast, als er iemand -kennelijk S- binnenkomt (46.5-48.2).
• De barscene. S en Z1 staan in zichzelf gekeerd en op afstand van elkaar aan de bar, terwijl hij haar vertelt hoe zij elkaar eens op vele plaatsen hebben ontmoet en met elkaar hebben gepraat. Zij laat het relaas maar over zich heenkomen (48.3-49). Maar dan ineens reageert zij geschokt en boos op zijn manier van doen (50.1-3), zelfs lijkt het er even later op dat zij zijn gedachten kan raden (51.2).	
• *Intermezzo 6.* Dan een klein ongeval: een glas valt op de grond en breekt in diggelen. Tijdens de opruimscene blijft S Z1 volledig in trance aanstaren (51.3, 51.5-52.2).	Als S bij Z2 de kamer binnenkomt, schrikt zij erg (51.4). [a]

[a] 51.4 is het directe vervolg op 48.2. In eerste instantie lacht zij hem bij binnenkomst liefjes toe, maar als dan ineens blijkt dat hij met boze bedoelingen is gekomen, reageert zij, zoals ook later blijkt, zelfs panisch (106.1-3). Dit alles speelt zich af in zijn verbeelding, in werkelijkheid is hij op een bepaald moment naar haar kamer toegegaan, maar zij wijst hem vriendelijk af (57.1).

• Verder wordt er weer gekeuveld (52.4) en *Nim* gespeeld (52.3).	Altijd weer die muren, die stilte. Gesprekken zijn leeg, woorden betekenen niets. Steeds dezelfde conversatie. Rust heerst alom, overal om hem heen zijn er tekens van stilte (52.5-55.3).
• *Intermezzo 7*. S loopt in gedachten verzonken nog steeds het gebouw door. Tijdens zijn tocht hoort hij als illustratie van zijn mijmeringen een doordeweeks gesprek over een wel heel alledaags onderwerp: het weer (55.4-56.1).	
• S ziet Z1 in de spiegel en vertelt haar dat hij zojuist heeft gehoord dat het vorig jaar om deze tijd heeft gevroren. Maar dit moet volgens hem een misverstand zijn (56.2-3). Z1 herinnert zich dan dat zij op de balustrade tegen hem had gezegd dat het onmogelijk is wat hij vraagt (56.4-5).	
• S gaat naar de kamer van Z1, maar deze vraagt hem om haar alleen te laten (57.1).	
• S en Z1 zijn het -maar dan in een andere situatie- erover eens dat er geen ijs had kunnen liggen (57.2-3.1). S vraagt haar om met hem mee te gaan naar het concert. Ze stemt aarzelend toe (57.3.2).	
• Op weg naar de concertzaal ontmoet Z1 A tegen wie zij zegt dat zij hem die avond aan het diner zal zien (57.4.2-58.1).	Maar ja, peinst S, deze geschiedenis is bijna voorbij: ze is als bevroren, versteend en leeg (58.2-4.1). Dan tijdens het concert (58.4.2) komt de geschiedenis van het vorig jaar weer terug. Je ziet beelden van een meer intense relatie tussen S en Z2 (58.5-59.2).
• Z1 herinnert zich nu -tijdens het concert- een afstandelijke ontmoeting met S, die haar zelfs liet terugdeinzen van angst. Hij zei haar dat hij wel wist dat zij niet op hem wachtte, maar dat zij toch in alle omstandigheden samen waren: zij en hij (59.5-61.1).	Gelijktijdig komt er mengeling van herinneringen bij S boven. Eerst een ontmoeting met Z2 in de tuin (60.3-61.1), dan een met Z1 op de balustrade. Hij verweet dat ze te veel afstand had gehouden, waarna hij haar vroeg om dichterbij te komen (61.1, 61.4-62.2).

	Vervolgens gaat de gedachtestroom weer terug naar de wandelingen die S en Z2 eertijds samen maakten (61.2-3). Z2 vroeg S om haar alleen te laten, maar hij hield juist aan: hoeveel moeite heeft hij niet gedaan, nu is ze hier binnen zij bereik, hoewel ze nog steeds probeert te ontsnappen. Zij vroeg hem toen wie hij eigenlijk is en hoe hij heet. Hij vond dat van geen belang, het doet er niet toe. In haar ogen is hij net een spook, dat maar op haar wacht. Zij vraagt hem weg te gaan (62.3-64.3).[x]
•Tenslotte nog even het beeld van Z1 aan het einde van het concert (64.4).	
• Nu een lang, wat wankelmoedig betoog van S (in)direct tegen Z1 gericht, met hier en daar enige conversatie tussen beiden. Het geheel vol verwijzingen naar een gemeenschappelijke verleden. Het begint met de vraag of Z1 hem niet zal verlaten. De ene keer is hij daar zeker van, de andere keer niet. Zij zien elkaar -als bij toeval- steeds weer, hoewel hij haar heeft gevraagd om weg te gaan. Toch is het voor hem een kwestie van leven en dood. Dit alles tegen de achtergrond van de eetzaal (64.5-72.1)	Samen op de balustrade (65.2-67.2). Ondertussen komt in de beleving van S A nog even de eetkamer binnen (70.2-3). Hij doemt geruisloos op uit het donker om weer even geruisloos te verdwijnen. Z1 is volgens S bang voor hem. S gaat naar de kamer van Z2, vindt de deuren open, gaat bij haar naar binnen, waarna zij enorm schrikt (72.3-73.2).
• Vervolgens een lang gesprek, ook nu gevoerd tegen een wisselende achtergrond en in verschillende situaties.[a] Z1 zegt niets te weten over een bepaalde inrichting van haar hotelkamer in het verleden.[b] Zijn veronderstelling is gewoonweg niet waar (73.4-74.1). Later herhalen zich de argumenten: zij zegt zich niets over de inrichting te herinneren. Hij zegt dat zij het ontkent, omdat zij bang is. Ook een foto die hij haar laat zien, geeft geen uitsluitsel. Zij ontkent dat hij die indertijd heeft genomen, zij zou er alleen maar van streek zijn	

[a] In de volgende scene(s) spelen heden (groen) en verleden (oranje) door elkaar heen. Zij hebben een gesprek, maar dat tegen de achtergrond van S's 'herinneringen'.

[b] Wel slaapt zij zelf in een kamer met zelfde soort inrichting als S aangeeft. Dat brengt haar in verwarring. Maar waarom? Hij beschrijft de kamer in het verleden als haar kamer nu.

[x] Een scene die zich later, maar dan in de hedendaagse werkelijkheid, herhaalt.

geraakt. Dan wordt de toon scherper. S herinnert zich hun kamer door en door. Daar wachtte zij in negligé. Onzin, vindt zij (74.2-78.5.1). Ingrijpend is vervolgens de scene waarin zij uiteindelijk in vertwijfeling van hem wegvluchtte (78.5.2-79.4).	In gedachten ziet S Z2 in het verleden in het park bij de balustrade.[w] Hij loopt naar haar toe en vraagt hoe het met haar gaat. Zij heeft, antwoordt zij, wat last van de zon die plotseling doorkomt. Dan volgt de scene met de hak (80-81.1).[x]
• Terug in het hotel. Daar zie je onder meer S en Z1 samen dansen (81.3-82.1).	
• De discussie tussen S en Z1 gaat verder in het park. S begint weer over de foto die hij van haar een jaar geleden zou hebben genomen. Zij zou hem hebben gevraagd om een jaar te wachten. Waarom is niet duidelijk, maar goed hij is nu hier. Zij blijft volhouden dat wat hij beweert niet mogelijk is. Dat is hij met haar eens, maar dat betekent nog niet dat het wél mogelijk zou kunnen zijn. Maar het is nu te laat. Een scene vol boosheid en tranen (82.2-84.3).	
• S laat niet af. Z1 weet toch ook wel wat er zich vorig jaar in haar hotelkamer afspeelde. Maar zij laat zich niet overtuigen (84.4-88.2).[a]	A heeft in de verbeelding van S haar hotelkamer na een korte ruzie verlaten. Zij blijft geëmotioneerd achter: een grote spiegel, waar zij niet in durft te kijken, een gesloten deur waarachter zij angstig ronddwaalt, nadat 'hij' is weggegaan. Uiteindelijk gaat zij terug naar bed. Het was zelfs toen al te laat, de deur van haar kamer was dicht (84.4-88.2).
• Weer een lange monoloog van S, gericht tegen Z1. Hij stelt dat het (vorig jaar) Z1 was. Zij was daar. Dan vraagt hij waar zij naartoe is gegaan. Waarom probeerde zij weg te lopen? S vraagt haar dan of zij nog meer bewijs wil. Had hij vorig jaar niet een foto van haar gemaakt, juist voordat zij wegging? Maar zij had al eerder gesteld dat die foto niets bewijst. En dat weet hij zelf ook wel. Zelfs als hij	

[a] Terecht. Het verhaal kan alleen maar in de verbeelding van S zijn opgekomen. Getuige was hij niet.

[w] De still 79.3.2 zou kunnen suggereren dat de volgende scene bij Z1 opkomt. Toch is zij in gedachten bezig met wat er zojuist is gebeurd. Zij is het gezanik van S zat.

[x] Deze scene wordt ingeleid en afgesloten met de weergave van het beeldhouwwerk (79.4, 8.2).

haar in haar bevederde kleding had gefotografeerd, had dat nog niets gezegd (88.3-89.4).	Voor S is de tuin uniek. Hier ontmoette hij Z2 op de dag nadat de foto was gemaakt. Zij zouden weggaan en nooit meer terugkeren. Maar nee, ze lachte toen bepaald niet zoals op de foto (89.4-90.2.2).
• Z1 leest in de lounge een boekje. Tussen de bladzijden zie je een recente foto van haar, zittend in de tuin van een/het hotel (89.3-4.1).[a, b]	Dan verandert de situatie plotseling: zij (Z1) was niet in de tuin, maar in haar kamer. Daar hadden zij besloten om te vertrekken (90.2.2-90.4). Hij herinnert het zich maar al te goed: hij was in haar kamer, hij zag het bed, zij stond misschien aan het raam. Hem (A) had hij op de trap ontmoet, deze had juist haar kamer verlaten (90.5-91.3). Of was het toch een andere dag? Die avond was er in ieder geval alom leegte. De trappen, de gangen (91.4-92.1).[x]
Z1 loopt in gepeins en verontrust rond in haar kamer, klaar met haar voorbereiding voor het vertrek (92.2-93.3). Dan komt zij enigszins tot rust en gaat op bed liggen om een brief (?) te schrijven (93.4-94.2).	S herinnert zich niets, zelfs zichzelf niet (93.5-94.1).
• A klopt en komt binnen. Er ontwikkelt zich een koele en afstandelijke conversatie met vragen als -Wie heeft die foto gemaakt? en -Wat heb je vanmiddag uitgespookt? Zij draait er voortdurend omheen met uiteindelijk de vraag van A of zij zich wel goed voelt. Zij moet wel haar rust houden! Hij herinnert haar eraan dat zij morgen zal vertrekken om een lunchafspraak na te komen met Anderson (of Ackerson).	

[a] In 90.2. wordt nogmaals benadrukt dat het om een foto gaat die kortgeleden in de tuin van het hotel is gemaakt.

[b] Het is deze foto van Z1 waar S blijkbaar op kickt en waarop hij zijn herinnering stoelt, maar nu met Z2 in het centrum.

[e] Het is deze foto van Z1 waar S blijkbaar op kickt en waarop hij zijn herinnering stoelt, maar nu met Z2 in het centrum. Je ziet het verschil in de jurken die zij draagt (89.5).

[x] Op de achtergrond de verlatenheid van het hotel/het landgoed.

Zij zegt dat zij vanavond geen andere plannen heeft. Hij gaat dan weg op weg naar de schietbaan met een ‘Tot vanavond’ (94.3-97.4).	
	S ziet in gedachten Z1 voor zich in haar hotelkamer in een veren gewaad op bed liggen. Zij luisterde naar de voetstappen van A. buiten op weg naar de schietbaan (97.5-98.3). Later op de avond komt A terug, schiet Z1 neer en verlaat daarna weer de kamer (99-100.2).[w]
• Zij lag daar,[a] maar nu is zij weer hier, zoals zij indertijd vol leven was. Hij heeft haar levend nodig, zoals ze dat vroeger ook was, weken en maanden lang. Zij van haar kant herinnert zich niet ooit zo lang weg geweest te zijn. Hij weet dat ook wel, maar het maakt hem niets uit. Maar waarom wil je je dat niet herinneren, vraagt hij haar. Zij voegt hem dan toe dat hij stapelgek is. Zij is moe en vraagt hem weg te gaan. (100.3-101).[b]	
• Z1 vertrekt, terwijl S in diep gepeins achterblijft, in gedachten terug bij het Nim-spel (102.1-4).	
• Er wordt gespeeld. Z1 kijkt toe (102.3-103.2).	
• Op zijn beurt ziet S Z1 staan (102.3.2). En weer gaan zijn gedachten naar haar.	
	Zij zoekt de foto en vindt die uiteindelijk terug in een la, en dat in grote getale (103.3-5).[x]
• *Nim 3.* A en S spelen weer Nim tegen elkaar. S verliest ook nu (104.3-105.2).	
	Z1 heeft de identieke foto’s Nimsgewijze neergelegd (105.3-4).[y]
• S loopt de trap op met zijn gedachten bij Z1 (105.5).	

[a] Dit dus in de gedachten van S, Z1 kan de opmerking niet begrijpen.

[b] Na deze afwijzing door Z1 concentreert S zich in zijn verbeelding alleen nog maar op haar en niet meer op Z2. Deze speelt geen rol meer.

[w] Dat S op deze gedachte komt, hangt samen met feit dat A en hijzelf hebben meegedaan aan schietwedstrijden. In combinatie met de doodsbange reactie van Z1 bij de verschijning van S in haar kamer (106.1-3), suggereert de schietpartij dat S zo zijn gewelddadige kanten heeft.

[x] En weer de beelden van hotel/landgoed en park (104.1-2).

[y] Zo biedt deze Nim-opstelling van de foto’s S zekerheid, immers het Nim-spel heeft zijn vaste, mathematische uitkomst, het kan blijkbaar altijd worden gewonnen.

	S kwam de kamer van Z1 binnen. Deze reageerde panisch (106.1-3). Maar dan ineens maakt S als contrast een tweede tocht door de gang naar haar kamer toe. Daar wacht zij stralend wit en in een jubelende stemming (106.4-107.4).[x] Het is nacht. S staat in trance buiten bij balustrade (108.1). Hij ziet in zijn verbeelding Z1 staan. Zij staat daar, stil en zonder enige emotie. Dan rent zij op hem af met de vraag of zij niet een jaar kunnen wachten. Zij zal hem dan volgen. Dat is toch niet lang? Hij beaamt dit. In het hotel gaat vervolgens het gesprek (blijkbaar) verder. S reageert geërgerd. Hij heeft allang genoeg gewacht. Zij vraagt tenslotte om uitstel, al is het maar voor een kort moment. Maar hij denkt dat zij hem (A) eigenlijk niet kan verlaten. Dan vallen de momenten samen in de verschijning van A en de schrik van beiden (107.5-111.4).
De barscene (zie 48.3-49).[a] S en Z1 staan (nog steeds) onbewogen bij de bar. Dan verschijnt A. Zij schrikt van zijn komst.[b] Deze kalmeert haar en zij gaat naar boven (111.5-113.1).	

[a] Met de klemmende vraag of de gehele ontmoeting met Z1 (het groene gedeelte) ook niet een begoocheling van S is.

[b] Duidelijk is aan haar te zien dat zij niet zo kan schrikken van een gevallen glas. Maar waarom zij zo erg van stuur is, wordt ook niet duidelijk. Of het moet zijn omdat zij met de komst van A bedenkt wat er haar nog allemaal te wachten staat: hij komt haar halen.

[x] In gedachten corrigeert S zichzelf.

	S raakt weer in de ban van de ruimten. Tijdens zijn innerlijke tocht door de eindeloze gangen naar haar toe spelen heden en verleden door elkaar heen . Het begon allemaal vorig jaar, je hield het niet meer uit in deze enorme ruimten, met de deur altijd open. Vanavond zal hij haar meenemen (113.2-114.4).
• Op de kamer van Z1 ligt A naast haar en vraagt haar waar zijn verloren geliefde is. Zij antwoordt 'Hier in deze kamer'. Zij vraagt A dan om haar te helpen en om haar niet te laten gaan. Maar hij weet dat te laat is. Zij moet rusten en niet vergeten dat zij daarvoor hier zijn.[a] Morgen is hij alleen, haar kamer zal dan leeg zijn. Maar zij wil niet gaan, zij heeft het koud (115.1-4, 116.3-5).	S heeft in gedachten zo zijn eigen visie op de gang van zaken. Z1 zal tot rust komen en gaan slapen. Eenmaal wakker zal zij zich klaar maken om met Ackerson of Paterson te gaan lunchen (114.5, 115.5-116.2).[w] Ook nu stelt S zich de toestand van Z1 heel anders voor. Zij heeft helemaal niet iets nodig, maar zij is bang om deze man (A) te choqueren. Ze had toch kunnen weten hoe de zaken staan. Zij was voorbereid om te vertrekken, maar schijnt A toch nog een kans te willen geven. S weet het niet meer, maar hij vindt het wel goed. Hij kan terugkomen om haar terug te nemen (117.1-4).
• S zit kaart te spelen met onder anderen A en mijmert ondertussen nog steeds voort (117.5-118.1). • Deze avond is er een toneelvoorstelling,[b] Z1 blijft op haar kamer. Verder is iedereen aanwezig (118.2-119.2).[c]	Het zal laat worden. Z1 had S gevraagd om tegen middernacht met hem te vertrekken. Zij zal op hem wachten. Aan de andere kant weet/vermoedt S dat ook A een afspraak met haar heeft gemaakt. Dat bete-

[a] Een kernzin: '*Il faut vous reposer. N'oubliez pas que nous 'sommes là pour ça.'*

[b] Het verhaal begint met een toneelvoorstelling en eindigt ermee.

[c] Narratief staat het vast dat Z1 nog op haar kamer is en de volgende morgen volgens afspraak zal vertrekken. Ook is het is onaannemelijk om te veronderstellen dat zij nog zo laat op de avond een wandelingetje gaat maken. Ook dat zij op dit moment op reis zou gaan om een afspraak na te komen, ligt bepaald niet voor de hand. Bovendien op wie zit zij dan te wachten? Zeker niet op S. Nee, het is S die in zijn verbeelding -tijdens de toneelvoorstelling- zijn vertrek samen met Z1 ensceneert.
Toch suggereert de film het omgekeerde: de oranje sectie (119.3.2-123) moet -vanuit het publiek gezien- naar de linker kolom worden verplaatst. Je moet wel aannemen dat S Z1 werkelijk naar buiten volgt. Zeker als je dan ziet dat ook A hen nog nakijkt.

[w] Namen die S waarschijnlijk in het hotel terzijde heeft gehoord.

.	kent dat hij, als haar wil behouden, vroeger de voorstelling moet verlaten. S vraagt zich af of zij hoopte dat A zou komen en dat zij dacht dat hijzelf niet zou verschijnen. Maar hij was er wel op de afgesproken tijd. Zij zit al klaar en beiden vertrekken de duisternis in (118.2-122.1). A heeft het nakijken (122.2-4).[a] Eenmaal buiten in het park verliest S zichzelf in een bijkans dichterlijke overdenking, waar Z1 in de stilte van de nacht de weg kwijt raakt om alleen met hem te zijn (118.2-123).

[a] Er valt in dit verband iets voor te zeggen om aan te nemen dat S (en A) werkelijk bovenaan de trap verschijnen. S ziet dan in zijn verbeelding Z1 beneden zitten en hij volgt haar dan als in trance naar buiten. A ziet hem vertrekken. Ondertussen is Z1 op haar kamer.

ANALYSE

Het verhaal

Het verhaal speelt zich af in het heden, dit gekoppeld aan mijmeringen van S over een (veronderstelde) relatie met Z1 in het verleden.

De kern van de vertelling ligt in het feit dat S suggereert dat Z1 en Z2 dezelfde zijn. Deze identificatie mag als een begoocheling worden aangemerkt. Niet voor niets bijt Z1 S toe dat hij gek is (101.4.2).

In grote lijnen kan er een indeling worden gemaakt in drie delen:

- Inleiding (2-23.2)
- De contacten tussen S en Z1 (23.3-100.1)
- Nieuwen ontwikkelingen, met de A en Z1 in het middelpunt (100.2- einde).

De entourage

Het verhaal speelt einde jaren dertig (14.1.2-14.2.1) in een hotel, waarvan naam noch plaats wordt genoemd. Het gaat blijkbaar om een gebouw in Duitsland, toch wordt er Frans gesproken. Maar dit doet er in de film blijkbaar niet toe.
Als plaats van handeling wordt verwezen naar Duitse plaatsen als Karlstadt en Baden-Salsa (Bijlage 3).[a] De filmtitel suggereert Marienburg, een befaamd *Kurort* in Tsjechië, net over de grens met Duitsland.

Het leven in het hotel is één groot gecondenseerd verhaal, alles verloopt er geheel volgens geëigende paden. Het is een plaats waar een elite zich terugtrekt, de geschiedenis staat er stil, de warrige buitenwereld ligt ver weg. Het is een leven met zijn theatervoorstellingen, zijn intriges, zijn onverwachte en heimelijke ontmoetingen, zijn gekeuvel en geroddel, met zijn spelen en sporten.

Maar dit hotel is ook een eigenaardige plaats, bepaald geen plek om je vrij te voelen (21.3-4.1),[b] bovendien is het een plaats vol geheimen (23.4-25.1).

Het park (‘de tuin’) rond het hotel is, zeker in zwart-wit gefilmd, een kille en kale bedoening (37.1-2, 104.2), maar in de ogen van S juist een keurige en rustgevende plaats (13.3). Aan het einde van de film zorgt deze geordende wereld ervoor dat Z1 in de verbeelding van S gemakkelijk haar weg naar hem toe kan vinden (123.1.2).
Hetzelfde zie je gebeuren aan het begin van de film, daar wordt S’s ongedurigheid filmisch ingekaderd binnen de rust van een tocht langs de inrichting van het hotel (2-13.4). Toch beleeft S het hotel in zijn claustrofobische uitgestrektheid als een labyrint.

---

[a] De film werd opgenomen met name in de koninklijke paleizen te Schleissheim en Nymphenburg (beide in München). In het laatste gebouw werd het Rococo-interieur gefilmd (→ Bijlage 3).

[b] Je loopt erdoorheen als door een décor, de gasten gedragen zich er als marionetten. Opvallend ook is hoe versteend (en in zichzelf gekeerd) personages er vaak bij staan en erbij zitten, als op een foto (vgl 8.4.-9.2). Het zijn levende standbeelden.

Opbouw

De film heeft, zoals uit de *Samenvatting* blijkt, een duidelijke, maar ook sterk verbrokkelde opbouw. Hij doet bij het kijken chaotisch aan.

De personages

Anonimiteit

De personages zijn naamloos. Daarom de aanduidingen S, A, Z1, Z2.[a] Hun karakter is bovendien vlak, tweedimensionaal. Zo is er over hun achtergrond niets bekend. Dit geldt ook voor S. Het verhaal blijft op deze manier geheel aan de oppervlakte.

Ook de afstand tussen filmpubliek en personages is groot: je kunt je als kijker met geen van hen hoe dan ook identificeren.[b] Iets wat je ziet weerspiegeld in de houding van het publiek bij het toneelstuk: [c] je hebt nu niet het gevoel dat het erg meeleeft (6-9).[d]

S

De hoofdpersoon, het subject (S) beheerst de vertelling met zijn voortdurend herhaalde mijmeringen en herinneringen.[e]

S is volledig in de ban van Z1 en Z2, die hij als identiek beleeft. Daarbij haalt hij ook heden en verleden door elkaar. Dit komt vooral naar voren in de hotelkamerscenes, waarin nu eens Z1, dan weer Z2 optreedt.
Bovendien leeft hij zich zo in dat hij nogal eens meent te weten wat er tijdens zijn afwezigheid gebeurt. S als een alwetende verteller.

De kern van zijn gedrag tegenover Z1 wordt opgeroepen door de huidige omgeving van het hotel. Zo geeft het toneelstuk hem een aantal aanknopingspunten voor zijn dwangmatige houding tegenover Z1 (bv 6-11.2), zorgen roddels ervoor dat

[a] Dit vs de gebruikelijke, maar ook willekeurige aanduidingen *X, A* en *M*.

[b] En als je je dan in een ander inleeft is het in Z1, die op een niet malse manier onder druk wordt gezet en dat door een man die zij aanvankelijk bepaald niet onaardig vindt. En dat ook niet is.

[c] Het is zoals de kijker zelf naar deze film zit te kijken. In dit verband is het opvallend hoe passief en statisch het publiek reageert op het toneelstuk. Juist op dit punt komt de kritiek van een Brecht hard aan, deze eist juist -geheel in de modernistische trant- dat het publiek het door moet hebben dat het naar een toneelstuk zit te kijken. In feite eist hij zelfs vormen van interactiviteit.
Dit dan met de vraag of *AdM* nu juist de zinnen prikkelt of dat de film aanzet tot een volstrekt passief ondergaan van wat er zich afspeelt.

[d] Op zich niet verkeerd: het modernisme eist dat je afstand houdt en je niet identificeert met de spelers of met hen meeleeft.

[e] Herhalingen, zeker van deze lengte, worden al snel redundant: je weet het nu wel. Toch is de herhaling van de eindeloze tochten door het hotel, gekoppeld aan de monologen, in dit geval zeker te verdedigen: zij geeft aan hoe S in zichzelf is gekeerd. Hij is alleen maar met zichzelf bezig. Een narcistisch trekje.

hij een interessant verhaal opbouwt rond het verleden van Z2 (13.5-18.3)[a] en brengt de prent van het landgoed hem op de gedachte om hun veronderstelde, eerste ontmoeting indertijd op dit landgoed (Schleissheim) te plaatsen. Op de prent is ook het beeldhouwwerk te zien met de twee gestalten, een werk dat zo'n belangrijk onderdeel is van de poging van S om op Z1 indruk te maken (39.2-4).

Het oprakelen van veronderstelde gebeurtenissen uit het verleden gaat bij S gepaard met een sterk dwingend gedrag naar Z1 toe.[b] Maar deze ontkent vanaf het begin dat zij zich ook maar iets herinnert.[c]
Het is niet onbegrijpelijk dat zij hem al spoedig afwijst (101), hij is zo opdringerig dat zij er vaak in de war door raakt, er zelfs onzeker van wordt en dan -moe gepraat- voor een momentje aarzelend toegeeft.[d]
Maar haar uiteindelijke reacties maken duidelijk dat zij niets gelooft van wat hij te berde brengt. Ze verklaart hem voor gek en laat hem vallen.

Na de afwijzing door Z1 doolt S weer door het onmetelijk grote hotel en blijft op haar wachten vol van 'herinneringen'.
Zij van haar kant, weet hij, wacht -hoewel weifelend- op A van wie zij niet los kan komen. Het verhaal is dan ook uit, het verleden is bevroren en versteend. Hij weet dat er geen hoop meer is.
Toch is hij nog steeds in haar ban, hij is de hare, hij zal op haar wachten. In zijn verbeelding ziet hij hoe zij elkaar in het verleden veel zagen en in het park ('de tuin') hun wandelingen maakten. Voor S zijn Z1 en Z2 nog steeds identiek.

Nadat S door Z1 is afgewezen (57.1),[e] komt er zelfs een gewelddadig trekje bij hem boven: in zijn verbeelding dringt hij haar kamer binnen, aan haar reactie te zien met boze bedoelingen (106.1-3).[f] En al eerder dacht hij dat A Z1 had neergeschoten (99-100.2).

Pas aan het einde van de film komt er een kentering. S verbeeldt zich dat hij Z1 bijna slaafs volgt en met haar vertrekt de nachtelijke stilte in om met haar samen te zijn.[g]

---

[a] Zeker de gelijktijdige roddel over de gebroken hak zal S's verbeelding hebben geprikkeld (17.1).

[b] Je kunt het gedrag van S tegenover Z1 niet manipulatief noemen, hij probeert haar niet misleiden. Vaak lijkt het er eerder op dat hij meer zichzelf dan haar probeert te overtuigen.

[c] De analyse en exegese zouden in een heel andere richting zijn gegaan, als je zou aannemen dat de herinnering van Z1 -in psychoanalytische betekenis- is geblokkeerd. Maar dat zou inhouden dat het zou gaan om het wegstoppen van een traumatische gebeurtenis en daar is geen sprake van. Bovendien, wat moet je dan met S zelf aanvangen, als je bedenkt dat ook deze zichzelf niets herinnert (93.5-94.1). Ook een trauma?

[d] Het is waar, soms lijkt Z1 even te aarzelen en toe te geven aan de aandrang van S om hem te geloven. Toch is haar weerstand in doorsnee veel te groot om aan te nemen dat het -in de zin van Freud- om een trauma gaat. Het is trouwens de vraag of je je herinneringen wel kunt verdringen. Modern (hersen-) onderzoek wijst eerder het tegendeel uit.

[e] S dringt door tot in haar hotelkamer en dit niet zonder seksuele bijgedachten (57.1). Ook de beeldjes van Cupido en Priapus -ostentatief tegen de wand in een gang geplaatst- geven direct al aan het begin van de film een aanwijzing in die richting. Hoe dan ook, in ieder geval is er bij S geen sprake van een romantisch getinte liefde.

[f] De film geeft je geen uitsluitsel van wat er zich in de hotelkamer afspeelt. Vaak wordt er een beroep gedaan op de schrijver van het script, die buiten het script zelf om, wel meent te kunnen weten wat er is gebeurd.

> One evening, I went up to your bedroom … I had warned you I would come. You didn't answer. When I came I found all the doors ajar … You've always been afraid. But I loved your fear that evening. I watched you, letting you struggle a little … I loved you. There was something in your eyes, you were alive … finally … I took you, half by force … Oh no … Probably it wasn't by force … But you're the only one who knows that.

Een citaat dat leidt tot de meest wilde analyses en interpretaties.

[g] De duistere nacht als rijk van de dood. Orpheus als redder van Euridice.

De overgang van narratief verslag[a] naar verbeelding[b] wordt meestal aangegeven door een starende blik van S. Op zulke momenten gaat hij in gedachten terug naar zijn tijd met Z2 of projecteert zijn eigen kijk op Z1. En dit laatste of zij lichamelijk aanwezig is of niet.[c]

[a] Samengevat: S heeft Z2 hier, in dit hotel, eindelijk teruggezien, hij wachtte al lang op haar. Hij weet het, hij is door haar geobsedeerd. Ook nu heeft hij haar geobserveerd en bv de ondoorzichtige verhouding van Z1 tot A ontdekt (14.4-15.2).
Tijdens een scene op een balustrade maakt hij dan een eerste contact met haar. Zij reageert scherp (41.4). Toch maken zij nader kennis en leidt hij haar rond in het hotel (23.3-4). Het klikt tussen beiden en je ziet hen later dan ook geanimeerd met elkaar dansen (46.4). Maar als hij vervolgens haar kamer binnenkomt, stuurt ze hem weg (57.1).
Intussen vindt er een groot aantal gesprekken plaats, waarin hij haar ervan probeert te overtuigen dat zij dezelfde is als Z2. Maar dat lukt niet (100.3-101), zij gaat weg.
Uiteindelijk verbeeldt S zich tijdens een toneelvoorstelling tegen het einde van de film dat Z1 met hem het hotel verlaat (121.2-122.1).

[b] Zie de *Samenvatting.*

[c] Om een kijk te krijgen op de persoonlijkheid van S is het nuttig het oranje gedeelte in de *Samenvatting* aan één stuk achter elkaar door te lezen. Hetzelfde geldt trouwens voor het groene deel, dat het gedrag van S tot Z1 toont.

A

Als tegenspeler van S speelt A een bescheiden, maar beslissende rol.[a]

In de speelzaal ontmoeten A en S elkaar een aantal malen bij het Nim-spel. A is daar een meester in en wint alle partijen. S neemt zijn verlies tegen hem sportief op,[b] toch vermoedt hij ook dat A tot Z1 in een bepaalde, persoonlijke relatie staat. In dit opzicht is hij een schrikbeeld voor S, wat zich uit in nogal verwarde denkbeelden over hem. Zo ziet hij hem soms als een vervagende gestalte en kan hij plotseling opdoemen om dan weer geruisloos te verdwijnen.

A beheerst het verhaal, ook in de relatie tot Z1. Hij is een intrigerende persoonlijkheid.

De relatie tussen A en Z1 heeft iets raadselachtigs. Aan ene kant gaan zij vertrouwelijk en liefdevol met elkaar om: A heeft een zorgzame houding tegenover Z1, ook zij voelt veel voor hem en weet zich bij hem veilig. Toch is hij niet haar man: de wijze waarop hij haar controleert is zakelijk, niet die van een bv jaloerse echtgenoot.

---

[a] Soms wordt in de kritieken A gelijk gesteld aan Frank, maar dit is onjuist. In 17.2.1 wordt over Frank gesproken waar A bij staat.

[b] Nergens blijkt dat er tussen S en A ook maar enige animositeit bestaat. Die bestaat enkel in de verbeelding van S.

Die ene avond scheiden hun wegen. Zij zal de volgende dag weggaan om een lunchafspraak na te komen, hij vindt dat zij zich goed moet voorbereiden op de komende reis.
Dat A niet met haar meegaat, zegt wel iets over het definitieve karakter van het komende gesprek. Wat hier zal worden besproken is van cruciaal belang, maar je komt het niet te weten. Toch ligt een spionageopdracht het meest voor de hand.[a]

Hoe dan ook, het is duidelijk dat zich op de achtergrond rond A en Z1 een thriller ontwikkelt. Deze vormt zelfs de kern van het verhaal. Niet voor niets waart de geest van Hitchcock rond[b] en roept de inhoud van de roddels een sfeer van geheim-zinnigheid op.

Terzijde. Binnen de context van een thriller is het heel goed mogelijk dat Z1 de opdracht heeft gekregen om S in de gaten te houden en met hem aan te pappen. Veel van haar gedrag wordt dan duidelijk: meespelen en afstand houden.[c] Als zij vervolgens al snel merkt dat hij geen gevaar oplevert (en zich nogal gestoord gedraagt), laat zij hem vallen. [d]

Z1

Z1 heeft een vertrouwelijke relatie met A, maar trekt ook voor een korte tijd op met S. Een contact dat al snel stuk loopt op het ondoorgrondelijke gedrag van S.

[a] De namen *Anderson (of Ackerson)* zouden dan schuilnamen kunnen zijn.

[b] Een meta-ingreep van jewelste.

[c] Dit neemt niet weg dat Z1 in feite best gecharmeerd kan raken van S. Typisch een thrillerachtig trekje.

[d] Het is erg onwaarschijnlijk dat Z1 in het hotel als gastvrouw (‘hostess’) dienst doet of dat A haar op pad stuurt als een soort callgirl. Zij is duidelijk een van de gasten en gedraagt zich zo.
Je zou je wel kunnen afvragen of het misschien gaat om opname in bv een psychiatrische instelling. Maar haar gedrag vertoont geen ziekelijke trekjes, bovendien wordt de rol van A tegenover haar dan raadselachtig. Hij zou haar dan bv nooit alleen laten gaan.

Het beeld dat je van Z1 krijgt, komt op vanuit de verbeelding van S. Dit geldt misschien ook voor zijn gesprekken met haar (het groene gedeelte van de *Samenvatting*).

Z1 in verschillende situaties:

Z2

Een tweede vrouw (Z2) speelt naast Z1 een centrale rol, maar dan in de herinneringen en de verbeelding van S. Zij onderscheidt zich van Z1 bv in haar kleding, in die zin is de film consequent. Dit zou er op kunnen wijzen dat S in het verleden een Z2 heeft gekend (die erg op Z1 lijkt): zijn herinnering lijkt dan op dit punt te kloppen.[a]

[a] Toch is het ook mogelijk om te claimen dat Z2 *alleen maar* in S's verbeelding bestaat. Hij geeft zelf toe dat zijn herinnering niet al te best is. Zo weet hij niet precies waar zij elkaar hebben ontmoet, zelfs vraagt hij zich af of hij haar wel werkelijk ooit heeft gezien.

Ook verder wordt er in de film stelselmatig onderscheid gemaakt tussen Z2 en Z1:

Materiaal en medium

De film wordt vanaf het begin gekenmerkt door een bewegelijke camera[a] en door het open karakter/kader van het doek. In de kern wordt ermee in deze film aangegeven hoe groot de chaos narratief en inhoudelijk is.
Toch neemt de camera vaak ook rust (met een gesloten kader als omlijsting). Op deze manier van filmen wordt de dagelijkse gang van zaken in een sjiek hotel weerspiegeld: dikke tapijten, eindeloze stilte, gedempte gesprekken, vredige spelmomenten. Dit met veel aandacht voor details, voor momenten waarbij je even stil kunt blijven stilstaan.

Door deze film zwart-wit te filmen wordt een zekere afstandelijkheid benadrukt, Kleur leidt je vaak af, met een zwart-witte weergave concentreer je je beter op het beeld en op wat er wordt gezegd.

Zwart kan, en dat in al zijn diepte, een sinistere uitstraling krijgen, zoals in de nachtscene tegen het einde van de film (108.1vv).

[a] In dat opzicht is de film een voorbeeld van de *nouvelle vague*, waar juist een bewegelijke camera het verhaal stuurt.

Maar ook de vooral donkere ruimten in het hotel en de overwegend zwarte kleding, die er wordt gedragen, maken de film er niet vrolijker op.

Wit is een teken van schoonheid en onschuld, -zoals bij de kleding van Z2- en van een bijkans orgiastische vreugde, zoals je in S's verbeelding Z2 ziet opspringen in een witte vederdos, en dat in een al even overrompelend witte kamer (107.2-3).

Grijs zijn de scenes buiten in het park, ze bieden een troosteloze aanblik. Je mist hier erg de kleur.

De stem van S beheerst de gehele film, anderen komen maar weinig aan het woord. Zelf spreekt hij zacht, bijna fluisterend, licht monotoon maar ook op een dwingende manier. De toon is vaak verongelijkt, overtuigd van eigen gelijk. Dit ondersteund door muziek, die op alle mogelijke manieren het gelijk van S ondersteunt en de sfeer bepaalt. Ze is weinig inspirerend.

EXEGESE

De plot

De story mag dan mager zijn, van de plot kun je stellen dat ze eenzijdig is. Ze bestaat bijna alleen uit de mislukte strategie van S om Z1 ervan te overtuigen om met hem mee te gaan. Dit los van de verwikkelingen rond Z1 en A.

De verhaalstructuur

De film maakt vanaf het begin diepe indruk: beeld en stem samen voeren je binnen in een fascinerende wereld. Prachtig, maar alleen bij vlagen enigszins te volgen, zelfs een samenvatting en een analyse helpen je weinig om bij het kijken vat te krijgen op de loop van de film.

Nu behoort een speelfilm te voldoen aan criteria van coherentie en consistentie. Je verwacht een inzichtelijke samenhang en een zinvolle eenheid. Uiteindelijk moet je hem kunnen volgen.[a]
AdM gaat in tegen de verwachtingspatronen van het publiek, maar blijft uiteindelijk doorzichtig en kan in de kern worden begrepen en doorzien. Hij heeft structuur, het verhaal voldoet aan een inzichtelijke, narratieve opzet, zoals je kunt zien in de *Samenvatting*.[b] Toch krijgt de kijker het gevoel dat hij wordt dolgedraaid. Je kunt de film alleen maar ondergaan. In die zin mag de film een mislukking worden genoemd.

De oorzaak van de chaos ligt in het gegeven dat er twee verhaallijnen door elkaar heen lopen. De (alwetende) verteller beschrijft de gebeurtenissen in beeld en woord, een subjectieve verteller (S) mijmert er in een monologue interieur overheen en doorheen, met als voornaamste onderwerp zijn (veronderstelde) verhouding met Z1 (nu en in het verleden).[c]

In de filmische uitwerking betekent dit dat de mijmeringen van S inhoudelijk vaak worden geplaatst naast beelden die weergeven van wat er in feite in het hotel gebeurt. Ze staan dan geheel los van de inhoud van de mijmeringen zelf.
Maar dit is niet het enige probleem voor de kijker. Ook kunnen teksten, zoals die binnen de toneelvoorstelling, samenvallen met of een aanvulling zijn op dat wat S zich verbeeldt.

---

[a] Een vergelijking met de abstracte/niet-figuratieve schilderkunst gaat dan ook niet op, bij een speelfilm draait het uiteindelijk om het verhaal met zijn structuur. Dit tegenover de pure, abstracte film:

> Abstract film or absolute film is a subgenre OF *EXPERIMENTAL FILM* and *A FORM OF ABSTRACT ART*. Abstract films are non-narrative, contain no acting and do not attempt to reference reality or concrete subjects. They rely on the unique qualities of motion, rhythm, light and composition inherent in the technical medium of cinema to create emotional experiences (Wikipedia).

Met Kubricks *2001: A Space Odyssee* als een voorbeeld waar tegen het einde speelfilm en abstracte film aan elkaar worden gekoppeld. Trouwens, een weinig overtuigend experiment.

[b] Er is geen sprake van een *open vorm*, zou dat zo zijn geweest, dan zou de film pas echt onnavolgbaar zijn geworden. *AdM* valt binnen het kader van de *Nouvelle Vague.* Een filmer zet de kijker in eerste instantie op het verkeerde been om hem zo aan het denken te zetten over de wijze waarop hij zijn werk -creatief en experimenteel- heeft vorm gegeven. Maar dit dan wel zonder dat hij de grote lijn uit het oog verliest. Dit geldt ook voor *AdM*. Je kunt dan ook niet zomaar stellen dat er een oneindig aantal paden is waarlangs je de film zinvol zou kunnen uitleggen.

[c] De film is niet solipsistisch: er is duidelijk een scheiding tussen S's *mental state* en de werkelijkheid waarin hij rondloopt. Om die reden kun je de film niet als een droom interpreteren.

Anders geformuleerd: omdat de subjectieve verteller zich vaak niet houdt aan de opzet en aanpak van de alwetende verteller en er maar tussendoor praat, wordt het verhaal voor de kijker onsamenhangend en zelfs ondoorgrondelijk. Het is de wijze van vertellen die in eerste instantie maakt dat de kijker de draad kwijtraakt en het overzicht verliest.[a]

Bovendien wordt er narratief geen enkele poging gedaan om orde aan te brengen: geen crisis, geen wending, geen samenvattende kijk op wat er is gebeurd, geen *happy end*.[b] Dit zijn elementen die een film juist voor het publiek aanvaardbaar maken. Zelfs films als *Pantserschip Potemkin* en *Citizen Kane* -in hun tijd experimentele films bij uitstek- voldoen aan deze eisen.

AdM lijkt in zijn structuur op een labyrint met lange, decoratieve gangen. Stil en tijdloos. Onontkoombaar. Je raakt gedesoriënteerd. Toch, een labyrint heeft een structuur, ontsnappen is altijd mogelijk. Maar dan moet je wel weten hoe. Zoals A indirect bewijst met zijn aanpak van het Nim-spel.

Ruimte

Filmisch staat de ruimte vast, het verhaal speelt zich af in een sjiek, luxieus hotel ergens in Duitsland. Nu is een hotel in de eerste plaats een plek van ontspanning, je komt er tot rust. Dit geldt ook voor de gasten in dit hotel. Maar ook is het een plaats van ontmoetingen, bv zakelijk of amoureus. Bovendien kun je je er je terugtrekken om aan het werk te gaan, zoals bv schrijvers doen.[c]

In de film zie je alleen maar het leven 's avonds.[d] Wat de gasten overdag en 's nachts doen, kom je niet te weten. Dat betekent dat je je oordeel over hen moet opschorten.

Tijd

Naar de tijdsduur binnen de vertelling kun je alleen maar raden. Vooral ook omdat de tijd in de film grotendeels wordt bepaald door wat er zich in de verbeeldingswereld van S afspeelt. Hij switcht voortdurend heen en weer van heden naar verleden. Niet voor niets is tijd voor hem van geen belang.

---

[a] Nu zullen voorstanders van de laat-modernistische code, waarbinnen *AdM* is gemaakt, stellen dat dit nu juist de bedoeling is: je kijkt naar de film niet om het meeslepende verhaal, maar naar film als film. Je gaat in de eerste plaats nadenken over wat het medium film nu eigenlijk inhoudt. Gaat het erom dat de film alleen maar levensecht is en je meesleept of kan hij je ook aan het denken zetten en je laten zien hoe film in feite kan werken? Film als experiment, als meta-activiteit.
En dat is bij *AdM* nu juist de vraag, het tegendeel schijnt eerder het geval te zijn. De film sleept je juist mee en geeft je geen kans om je laten zien hoe hij structureel en narratief in elkaar zit, zelfs de critici laten het aan alle kanten afweten. Terzijde: bij een verhaal of roman kun je altijd (gemakkelijk) terugbladeren).
Zie verder voor de theoretische achtergrond van de film: Guillaume Gas, *L'Anneé dernière à Marienbad,* 2018/Internet, Justin Kwedi, *L'Anneé dernière à Marienbad,* 2018/Internet.

[b] Integendeel, de film is eerder cyclisch: vanuit het vervagende einde kun je gemakkelijk terugkeren naar het begin. Weer begint S's tocht door de oneindig stille ruimten.

[c] Zo schreef Graham Greene zijn *The Quiet American* in het beroemde Sofitel Legend Metropole Hotel te Hanoi.

[d] Een wat verveeld, maar zeker geen decadent leventje.

Met de tijd zelf is er in de film niets aan de hand: in je herinnering, in je verbeelding of in je dromen is tijd geen vaste waarde, ze verschuift continue. Dat geldt eveneens voor *AdM.* Tijd in die zin is dan ook geen wezenlijk onderwerp van discussie. Maar juist op dit punt wordt er in de kritiek veel 'getheoretiseerd'.[a]

Pathologie

S onderscheidt zich niet van de andere hotelgasten en past volkomen in het hoog-burgerlijke, welvarende gezelschap dat op gepaste wijze en in alle rust zijn vrije tijd doorbrengt. Opgesloten in zijn eigen, redundante wereldje, ver weg van het leven van alledag. Toch merk je dat S vaak eenzaam ronddwaalt door het hotel, in gedachten verzonken (3.4). Hij houdt zich wat afzijdig.

Maar er is meer aan de hand. Niemand -behalve Z1- zal aan de buitenkant ontdekken dat S gedeeltelijk leeft in een illusionaire wereld die voor anderen onbereikbaar is. S raakt dan in trance en gaat helemaal op in zijn verbeeldingswereld. Zijn gedrag is licht gestoord en heeft een ziekelijke uitstraling, dit vooral tegenover Z1 van wie hij beweert dat hij haar vanuit het verleden zelfs meer dan oppervlakkig kent.
Waarbij je je in dit verband kunt afvragen of Z2 niet *alleen maar* in S's verbeelding bestaat. Toch lijkt het meer voor de hand te liggen dat S eens een vrouw heeft ontmoet die op Z1 lijkt.

Zijn geheugen is, zoals S zelf toegeeft, zwak, zijn herinneringen niet erg vast, ze kunnen zelfs geheel onzeker zijn. En als er al herinneringen zijn dan zijn ze vervormd.[b] Zo weet S niet precies waar hij Z2 heeft ontmoet, zelfs vraagt hij zich af of hij haar wel werkelijk in het verleden heeft gezien. Op een ander moment slaat hij de plank helemaal mis als hij stelt dat een bepaalde gebeurtenis zich in Frederiksbad heeft afgespeeld.
Je kunt het verweer van Z1 tegen zijn verhalen over een vermeend samenzijn in het verleden niet anders dan serieus nemen: zijn herinneringen kloppen niet en zijn verward. Zo wandelt S met Z2 door park Nymphenburg, niet door dat van Schleissheim (60.2vv).[c]
Het is duidelijk, S leeft in twee werelden, waarbij die van de verbeelding sterk inwerkt op die van de herinneringen.

Bij S is er sprake van licht schizofreen gedrag[d]

[a] De film geeft geen specifieke kijk op begrippen als ruimte, tijd en werkelijkheid. Hij speelt zich af binnen de reïstische code.

[b] Maar dat is op zich niet zo vreemd, herinneringen veranderen voortdurend, al naar gelang de situatie.

[c] Zie verder bijlage 3 *Anomalie.*

[d] S is geen psychiatrisch patiënt, zoals S de hoofdpersoon in Becketts *The Unnamable*, hij communiceert nog op een normale manier, zoals blijkt uit zijn deelname aan het Nim-spel.

INTERPRETATIE

AdM is een speelfilm met een story en een plot, met een begin en een einde. Dat betekent dat een analyse en exegese vanzelfsprekend zijn. Een interpretatie komt pas daarna. Begin je direct met interpreteren -en dat gebeurt allerwegen-, dan gedraag je je als het subject (S) in de film: je verdwaalt als in een labyrint, zonder uitkomst.[a]

Zo is het van groot belang om te onderzoeken of er in de film toch niet twee verschillende vrouwen een rol spelen, één in het heden (Z1) en één in de herinnering of verbeelding van S (Z2). Voor S zijn beide vrouwen identiek, hij husselt hen door elkaar, omdat zij -althans in zijn verbeelding- zo op elkaar lijken.
Volgens de gangbare kritiek is er dan ook maar sprake van één personage. Z1 wordt niet serieus genomen in haar stellige bewering dat zij niet dezelfde kan zijn als Z2. Maar maak je dit onderscheid niet, dan kom je interpretatief in grote problemen.

Om deze misgreep te voorkomen, moet je bij het script beginnen, maar tot je verbazing wordt in de kritiek deze weg niet bewandeld. Dit betekent dan dat je totaal de richting kwijtraakt en je je gemachtigd voelt om op een speculatieve wijze je visie op de film te formuleren door bij voorbaat kritiekloos uit te gaan van een bv psychoanalytische, dieptepsychologische, fenomenologische, surrealistische of solipsistische insteek.
Nee, alleen na een geduldige analyse van beeld en tekst, kun je nagaan in welke richting een interpretatie zal gaan.[b]

Dit is door de manier van vertellen binnen *AdM* geen gemakkelijke opgave. Toch is het mogelijk om een duidelijke narratieve opbouw te ontdekken met als kern een chaotisch brein dat zijn weg zoekt binnen de vaste structuur van een hotel en het park er omheen.[c]

Een interpretatie van een film die zich bezighoudt met de geestelijke toestand van een neuroticus, is weinig zinvol, alleen een beschrijving ervan, gekoppeld aan een analyse en exegese, is mogelijk. Voor het overige blijft alleen de bevreemding. Begrijpen zul je het nooit. En juist in die conclusie ligt de visie van de film besloten.
Aan de andere kant toont de compositie ervan aan hoe knap de film is opgezet. Structuur en inhoud vormen een stringente en bijkans onontwarbare eenheid. Samen geven ze inzicht in een verwarde geest die werkelijkheid en beleving niet kan scheiden. Dat de kijker er niet uitkomt, ligt dan voor de hand. In die zin is *AdM* chaotisch en niet-chaotisch tegelijkertijd.

Dat dezelfde kijker de film toch geboeid volgt, komt door de kracht en de pracht van het beeld. Alleen al het begin is magistraal. Hier word je bij een wat zeurderig betoog van S (→ Bijlage 2) meegesleept langs het interieur van een barok en rococo gebouw. Deze tocht zal je lang bijblijven, terwijl je je ondertussen bitter weinig zult herinneren van de mijmeringen van S.

---

[a] Uit een labyrint kun je trouwens altijd ontsnappen, daar zijn geen broodkruimels voor nodig.

[b] In die zin is het onjuist om de film te zien als een overgang naar het postmodernisme, waar wordt aangenomen dat iedereen zijn eigen waarheid en zijn eigen gelijk heeft.

[c] De vertelling ligt vast binnen onontkoombaar verstarde structuren: het toneelspel, het park, de besloten ruimten van het hotel, de foto die het verleden heeft vastgelegd of de prent die heden, verleden en toekomst verankert.

BIJLAGEN

1. Volgorde en tijdsduur van de scenes

In deze bijlage de wordt de tijdsduur van de opeenvolgende scenes binnen de film weergeven. Met zoals in de *Samenvatting* het zwart voor de gang van zaken in het hotel en het oranje voor de tochten en mijmeringen van S.

Intro. S	02.43 - 8.00
Toneel	08.01 - 9.45
Na afloop	09.46 - 11.30
Spiegelscene	11.31 - 12.18
Hotelleven	12.19 - 13.05
Tocht van S	13.06 - 13.54
Hotelleven. Roddels, kaartspel	13.55 - 14.31
Nim. A en S	14.32 - 16.36
Hotelleven. Z. S	16.37 - 17.22
S en Z1: rondleiding/ dansen	17.50 - 18.38
Schietbaan	18.39 - 19.07
Hotelleven	19.08 - 21.26
Nim. A en S	21.27 - 23.07
Tocht van S	23.08 - 24.33
Z2 in de lounge	24.34 - 25.07
Balustrade en beeldhouwwerk	25.08 - 27.49
S en Z1 in de lounge/ de prent/uitleg A	27.50 - 29.09
Terug in het park	29.10
Hotelleven	29.11 - 29.50
Trapscene. S en Z1	29.51 - 30.57
Z2/gebroken hak	30.58 - 32.37
Balustrade. S en Z1	32.38 - 33.24
Hotelleven. S en Z1dansen	33.25 - 34.13
A en S: kaartspel	34.14 - 35.10
Barscene:	
S en Z1. Z2/schoenen	35.11 - 36.52

S en Z2/gebroken hak 36.53 - 37.16
Z1 (en S)/gebroken glas 37.17 - 37.21

S en Z2/hotelkamer: 37.22 - 37.24

Gebroken glas 37.25 - 37.58

Nim 37.59 - 38.13

Hotelleven 38.14 - 38.18

Tocht van S 38.18 - 38.34

Hotelleven. 38.35 - 40.25

Spiegelscene. S en Z1 40.26 - 41.00

Balustrade. S en Z1 41.01 - 41.06

Hotelkamer Z1. S en Z1 41.07 - 41.22

Naar concert. S en Z1 (+A) 41.23 - 42.59

Het park. S en Z2 43.00 - 43.56

Concert 43.57 - 44.39

Eetsalon. S en Z1 44.40 - 46.10

Het park. S en Z2 46.11 - 46.59

S en Z1: balustrade 47.00 - 47.34

S en Z2 47.35 - 48.57

Z1 na afloop concert 48.58 - 49.01

Eetsalon. S en Z1 49.02 - 49.16

Balustrade. S en Z1 49.17 - 50.33

Eetsalon. S en Z1 50.34 - 53.44

S naar hotelkamer Z2 53.44 - 54.18

Schietbaan 54.19 - 54.21

S en Z1 in wisselende situaties 54.21 - 57.40

Overgang naar park 57.40 - 58.00

S en Z2 bij balustrade.
De hak van de schoen 58.00 - 59.38

Hotelleven.
Kaarten, dans, Z1 59.39 - 1.00.35

S en Z1 1.00.36 - 1.00.56
Terug in de tijd 1.00.56 - 1.01.07
S en Z1 1.00.08 - 1.01.59
Hotelkamer Z2 1.02.00 - 1.02.07
S en Z1 1.02.08 -1.02.09
Hotelkamer. Z2 1.02.10 - 1.04.35

De foto 1.04.36 - 1.04.50

Z1 in de lounge. 1.04.51 - 1.05.25

Het park	1.05.26 - 1.06.36
Z1 op hotelkamer. A	1.06.37 - 1.10.27
Terug in de tijd. Z2 en S op haar hotelkamer. A.	1.10.28 - 1.11.30
A	1.11.31 - 1.11.39.
S en Z1	1.11.40 - 1.13.17
Hotel. S, Z1, A	1.13.18 - 1.14.19
Z2 in hotelkamer. Foto	1.14.20 - 1.14.57
Het park	1.14.58 - 1.15.30
Nim. A en S	1.15.31 - 1.16.31
Z2 in hotelkamer. Foto's	1.16.32 - 1.16.49
S trap op	1.16.50 - 1.16.57
Hotelkamer Z2. S	1.16.58 - 1.17.24
S. Hotelkamer Z2	1.17.25 - 1.18.15
Balustrade. S	1.18.16 - 1.18.38
Balustrade en hotel. S en Z1	1.18.39 - 1.21.26
Barscene. A en Z1	1.21.27 - 1.22.17
Trapscene Z1	1.22.18 - 1.22.30
Hotel. S	1.22.31 - 1.23.32
Balustrade	1.23.33 - 1.23.39
A op kamer Z1, onderbroken door mijmeringen van S	1.23.40 - 1.25.16
Hotel/toneel. S	1 25.17 - 1.26.09
S. ziet Z1 in lounge. Zij vertrekken	1.26.30 - 1.28.47:
Trap. A	1.28.48 - 1.29.12
Hotel bij nacht	1.29.13 - 1.20.45

2. Het intro

De monoloog van S aan het begin van de film, aan het slot aangevuld met zinsneden uit het toneelstuk, deze laatste cursief gedrukt:

> I made my way once again along these corridors and through these rooms in this building that belongs to the past, this huge, luxurious and baroque hotel so thick, that all sound escapes the ear. Where endless corridors… As if the ear itself, as one walks, once again along these corridors, through these rooms … Cross corridors that lead in turn to rooms heavenly laden with a décor from the past, by carpets so heavy, silent rooms where the sound of footsteps is absorbed by carpets so heavy, so thick that all sound escapes the ear. As if the ear itself were very far from the ground.
> I made my way once again along the corridors, through these great rooms, in this building that belongs to the past. This dismal baroque hotel where corridor follows corridor. Silent, deserted corridors heavily laden with woodwork and panelling, with marble, mirrors, pictures and darkness, pillars, alcoves and rows of door-ways.
>
> (Toneel)
>
> Cross corridors lead in turn to empty rooms, rooms heavily laden with a décor from the past. Silent rooms, where the sound of footsteps is absorbed by carpets so thick that all sounds escape the ear. As if the ear itself were very far from the ground, far from this empty décor, far from this ceiling with its branches and garlands like classical foliage. If the grounds are still sand and gravel and stone paving which I crossed once again on my way to meet you. Between these walls laden with woodwork, with pictures and framed engravings through which I made my way amongst which I was already waiting for you. Very far from the setting where I found myself now, as you still wait for someone who will not come. Someone who never come to separate us again, to take you away from me.
>
> *-We must wait a little. A few minutes, a few seconds no more.*
>
> A few seconds if you are still in doubt by parting with him and yourself. As if his fading figure might even now reappear… Here where he appeared to you too vividly, too fearfully, too hopefully. Frightened of loosing this bond…
>
> *-This hope no longer has a purpose. The fear of loosing such a suffocating bond is over. This story is already over. In a few seconds, it will freeze for ever.*
>
> *-Into a marble past, like these statues worked in stone, these static, silent characters long since dead. Like this very hotel, filled with emptiness, standing guard in the corridors as I made my way towards you. Between two rows of frozen faces, watching, for ever indifferent faces. I came towards you, in your doubt. Still watching the threshold of this garden.*
>
> *-Now I am yours.*

3. De locaties

Twee paleizen

De film werd met name opgenomen in de koninklijke paleizen *Schleissheim* en *Nymphenburg* (beide in München). In het laatste paleis werd het Rococo-interieur gefilmd. In geen van beide gebouwen is, zoals je kunt vermoeden, een hotel gevestigd.

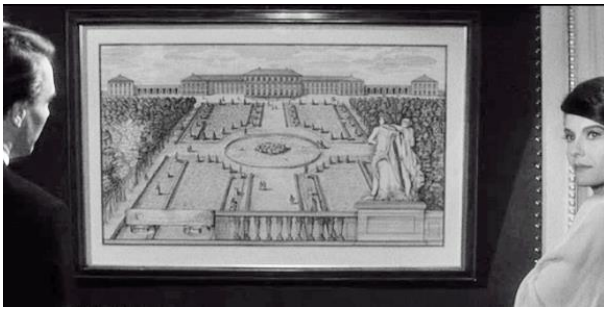

Nu word je duidelijk waarom de film nooit in kleur had kunnen worden geschoten...

Paleis Schleissheim

Paleis Schleissheim is de plaats waar in de verbeelding van S het verhaal met Z2 zich in indertijd heeft afgespeeld. De onderstaande prent (in paleis Nymphenburg) brengt hem op een idee. Of hijzelf het paleis en het park er omheen kent, wordt niet duidelijk. De gelijkenis in architectuur tussen de parken is opvallend (maar niet ongewoon in die tijd).

.

Paleis Nymphenburg

Paleis Nymphenburg met het balkon en het uitzicht op het park.

Anomalieën

Bovenstaande still houdt een anomalie in. Vanuit het uitzicht op het park, lijkt het erop dat de scene is opgenomen vanaf het balkon van paleis Nymphenburg (160.2). Maar het gaat filmisch om een trucage. Je ziet op de still de balustrade in park Schleissheim (159.3).
Dit alles wordt temeer duidelijk als je (aan de linkerkant) het beeldhouwwerk ziet staan. S verplaatst in gedachten een gezelschap, dat bijeenkomt in paleis Nymphenburg, naar de balustrade in park Schleissheim.

Een ander voorbeeld speelt zich af rond de hotelkamer van Z1 in paleis Nymphenburg. Deze blijkt ook de plaats te zijn van gebeurtenissen rond Z2 in paleis Schleissheim (zie bv de Barscene). Anomalieën als deze komen vele malen en in vele varianten voor. Dit trouwens zonder dat het je als kijker direct opvalt (bv 159.2). Toch, S heeft de zaken niet op een rijtje.